

Urząd Regulacji Energetyki

<https://www.ure.gov.pl/pl/urzed/informacje-ogolne/edukacja-i-komunikacja/publikacje/seria-wydawnicza-bibli/konsument-na-rynku-ene/2172,2-Wyniki-badaniaustaleni.html>
2021-11-27, 21:52

2. Wyniki badania/ustalenia

2.1. Znaczenie i dostępność wyboru

2.1.1. Rola zmiany sprzedawcy na uwolnionym rynku energii

Poziom i liczba dokonanych zmian sprzedawcy nie jest jedynym bezpośrednim wskaźnikiem sukcesu w zakresie wprowadzania zliberalizowanego rynku, jednak brak takich działań może wskazywać na nieefektywność tego rynku.

Z punktu widzenia gospodarki i regulacji głównymi celami uwolnienia rynków energii elektrycznej i gazu są: ułatwienie efektywnego wykorzystania dostępnych zasobów energii elektrycznej i gazu w krótkim okresie oraz sprawny rozwój sektora w długim okresie.

Istotną kwestią odnoszącą się do skuteczności krótkookresowej jest fakt, że wytwórcy i odbiorcy zdają sobie sprawę z ograniczonych zasobów energii elektrycznej i gazu, co jest odzwierciedlone w cenach. Sygnały cenowe stymulują zużycie, gdy ceny są niskie i odwrotnie. Mając to na uwadze, oczekuje się, że konkurencyjne rynki detaliczne będą przesyłać energię elektryczną i gaz od hurtowników do detalistów z niską marżą. Jednak marże pozostaną niskie tylko wtedy, gdy odbiorcy będą „karać” nieefektywnych sprzedawców przechodzeniem do konkurentów utrzymujących niższe marże.

Jakkolwiek głównym bodźcem do zmiany sprzedawcy są na ogół ceny (oszczędności), widać ponadto, że odbiorcy poprzez korzystanie ze swobody wyboru zachęcają sprzedawców do świadczenia usług na odpowiednim poziomie z uwzględnieniem efektywności nakładów, ochrony środowiska i aspektów etycznych, jakie odbiorcy uważają za dopuszczalne czy nawet pożądane. W ten sposób zmiana sprzedawcy za pośrednictwem mechanizmów wolnorynkowych może skutkować korzyściami zarówno dla indywidualnych odbiorców jak i społeczeństwa.

Na europejskim rynku energii, poddanym procesowi deregulacji, rosnąca liczba odbiorców aktywnie korzysta z możliwości wyboru sprzedawcy poprzez zmianę sprzedawcy albo wynegocjowanie z dotychczasowym sprzedawcą korzystniejszej umowy wpływając w ten sposób na wysokość swoich rachunków za energię elektryczną. Jednak korzyści proponowane odbiorcom, którzy jedynie renegeocjują, rzadko są tak duże, jak te uzyskane przez odbiorców zmieniających sprzedawcę, co może być postrzegane jako bariera dla prawdziwej konkurencji. Mając to na względzie, warto również zwrócić uwagę na fakt (co zostanie zilustrowane w dalszej części raportu), że poza kilkoma znaczącymi wyjątkami rzeczywiste poziomy aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy na uwolnionych rynkach energii elektrycznej i gazu wśród drobnych i średnich użytkowników są nadal bardzo niskie.

Można to częściowo przypisać pasywności odbiorców, brakowi atrakcyjnych, konkurencyjnych ofert oraz charakterowi tych usług, lecz można to również postrzegać jako odzwierciedlenie wyzwań, wobec których staje regulacja konkurencji na uwolnionych rynkach energii. Wyzwania te obejmują uproszczenie procedur zmiany sprzedawcy, działania informacyjno-edukacyjne skierowane do odbiorców oraz wyeliminowanie przywilejów przedsiębiorstw zasiedziały (ang. incumbent suppliers).

Zatem wyższa liczba zmian będzie wskaźnikiem poziomu świadomości odbiorców, prostoty procesu zmiany oraz możliwości stworzonych sprzedawcom innym niż dotychczasowi monopolisci do konkurowania z nimi na równych i sprawiedliwych warunkach. Niski poziom aktywności w tym zakresie wskazują, że poziom świadomości odbiorców, procedury zmiany i warunki konkurencji (np. marża zysku) nie sprzyjają budowaniu konkurencyjności. Skoro odbiorcy chętnie akceptują nawet negatywne skutki braku własnej aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy, oznacza to, że mechanizmy rynkowe funkcjonują nieefektywnie.

2.1.2. Harmonogram nadawania uprawnień¹⁾ (harmonogram liberalizacji)

Zmiana sprzedawcy może mieć miejsce tylko w warunkach wolnorynkowych. Większość krajów biorących udział w badaniu zliberalizowała swoje rynki energii i (odpowiednio) gazu przynajmniej w stosunku do wszystkich odbiorców poza gospodarstwami domowymi. Wiele z tych krajów ma już za sobą kilka lub kilkanaście lat doświadczeń związanych z działaniem na wolnym rynku. Jednak nadal wielu odbiorców nie jest uprawnionych do wyboru sprzedawcy.

Rynek energii elektrycznej

W pełni zliberalizowane są rynki w Austrii, Danii, Finlandii, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Holandii, Norwegii, Portugalii (z pewnymi ograniczeniami), Hiszpanii, Szwecji oraz w innych krajach, nieuwzględnionych w tym badaniu, takich jak Niemcy i Belgia.

Kraje o rynku uwolnionym dla wszystkich odbiorców, z wyjątkiem gospodarstw domowych, obejmują Francję, Węgry, Włochy, Holandię, Litwę, Polskę i Rumunię.

Kraje, które w pełni otworzą swoje rynki, według obecnych planów od lipca 2007 r. to: Francja, Węgry, Włochy, Holandia, Litwa, Polska, Rumunia i Słowenia.

Kraje, które nie osiągną pełnej liberalizacji do końca 2007 r., to Estonia i Turcja.

Tabela 1a. Harmonogram liberalizacji

	Harmonogram nadawania uprawnień (energia elektryczna)	Harmonogram nadawania uprawnień (gaz)
Austria	01.10.2001: wszyscy odbiorcy	01.10.2002: wszyscy odbiorcy

Dania	01.04.2000: > 10 GWh/r 01.01.2001: > 1 GWh/r 01.01.2003: < 1 GWh/r (wszyscy inni odbiorcy)	01.07.2000: >35 Nm ³ /r 01.07.2002: > 25 Nm ³ /r 01.08.2003: > 12 Nm ³ /r 01.01.2004: wszyscy inni odbiorcy
Estonia	Obecnie: > 40 GWh/r 01.01.2009: ≥ 10 GWh/r 01.01.2013: wszyscy inni odbiorcy przemysłowi	Obecnie: > 200 000 m ³ /r
Finlandia	01.11.1995: odbiorcy przemysłowi, handel i usługi > 500 kW, lecz do 1996 nie istniała giełda elektroenergetyczna) 01.01.1997: odbiorcy z pomiarem godzinowym 01.09.1998: gospodarstwa domowe z bezpiecznikiem głównym maks. 3x63 A i maks. zapotrzebowaniem 45 kW 01.11.1998: wszyscy odbiorcy z bezpiecznikiem głównym maks. 3x63 A i maks. zapotrzebowaniem 45 kW	01.03.2001 (rynek wtórny): ≥ 5 min m ³ /r i zdalny odczyt z liczników
Francja	16.12.1999: > 100 GWh/r 30.05.2000: > 16 GWh/r 08.02.2003: > 7 GWh/r 25.06.2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi do 01.07.2007: wszyscy inni odbiorcy	10.08.2000: 237 GWh/r 10.08.2003: 83 GWh/r 01.07.2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi do 01.07.2007: wszyscy inni odbiorcy
Wielka Brytania	04.1990: duzi odbiorcy przemysłowi, handel i usługi z maksymalnym zapotrzebowaniem > 1MW 04.1994: średni odbiorcy przemysłowi, handel i usługi z maksymalnym zapotrzebowaniem ≥ 100 kW - 1MW 09.1998-24.05.1999: gospodarstwa domowe	23.05.1998: wszyscy odbiorcy
Grecja	Obecnie: wszyscy poza gospodarstwami domowymi do 01.07.2007: wszystkie gospodarstwa domowe (poza tymi, które znajdują się na nie przyłączonych wysepkach)	01.07.2005: wytwórcy energii elektrycznej i energii w skojarzeniu o poborze > 25 GWh/r
Węgry	01.01.2003: > 6,5 GWh/r 01.06.2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi	01.01.2004: > 300 m ³ /godz
Irlandia	19.02.2000: > 4 GWh/r 19.02.2002: > 1 GWh/r 19.02.2004: > 0,1 GWh/r 19.02.2005: wszyscy inni odbiorcy	1995: > 265 GWh 2002: > 21 GWh 2003: > 5,25 GWh 2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi, ok. 73,000 kWh
Włochy	10.1999: > 30 GWh 04.2000: > 20 GWh 04.2002: > 9 GWh 05.2003: > 0,1 GWh 06.2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi do 01.07.2007: wszyscy odbiorcy	06.2000: > 200.000 m ³ /r 01.01.2003: wszyscy inni odbiorcy

Tabela 1b. Harmonogram liberalizacji

	Harmonogram nadawania uprawnień (energia elektryczna)	Harmonogram nadawania uprawnień (gaz)
Łotwa	Obecnie: wszyscy poza gospodarstwami domowymi 01.07.2007: wszyscy inni odbiorcy	brak danych

Litwa	01.07.2004: wszyscy poza Gospodarstwami domowymi	Regulatorzy decydują indywidualnie o konkretnych wnioskach
Luksemburg	brak danych	brak danych
Holandia	01.08.1998: 650 największych odbiorców energii 01.07.2001: odbiorcy energii odnawialnej 01.01.2002: 60.000 przemysłowi, handel i usługi średniej wielkości 01.07.2004: gospodarstwa domowe i handel	1998: początek liberalizacji 01.07.2004: wszyscy odbiorcy
Norwegia	01.01.1991: wszyscy odbiorcy uprawnieni do zmiany sprzedawcy na mocy prawa energetycznego (lecz wymagany pomiar godzinowy) 01.01.1995: drobni odbiorcy/gospodarstwa domowe mogli zmieniać sprzedawcę bez pomiaru godzinowego, lecz obniżona opłata za zmianę pozostała w wys. 246 Nkr, a zmiana sprzedawcy mogła się odbywać jedynie 4 razy w roku na początku kwartału 01.01.1997: zmiana sprzedawcy możliwa bez opłat 1998: właściciele sieci muszą przysyłać dane do rozliczeń za pośrednictwem EDIEL Potrzebny jest do tego komunikat MSCONS 01.01.1998: zmiana sprzedawcy dopuszczalna co tydzień, realizacja w poniedziałek 1999: obowiązkowe stosowanie PRODAT Komunikaty o zmianie sprzedawcy muszą być przesyłane za pośrednictwem EDIEL, komunikat PRODAT	Brak konkretnego harmonogramu liberalizacji rynku gazu ziemnego. Jednak Norwegia wdrożyła dyrektywę gazową I oraz dyrektywę II z pewnymi wyjątkami (ponieważ w odniesieniu do gazu ziemnego Norwegia uważana jest za rynek wschodzący)
Polska	01.07.2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi 01.07.2007: gospodarstwa domowe	01.07.2004: wszyscy poza gospodarstwami domowymi 01.07.2007: gospodarstwa domowe
Portugalia	do końca 2001: odbiorcy średniego napięcia, wysokiego napięcia i bardzo wysokiego napięcia o rocznym poborze 29 GWh 01.01.2002: wszyscy inni odbiorcy średniego, wysokiego i bardzo wysokiego napięcia 01.02.2004: odbiorcy niskiego napięcia z mocą przyłączeniową powyżej 41,4 kW 01.08.2004: wszyscy pozostali odbiorcy	brak danych
Rumunia	2000: > 100GWh/rok 2001: > 40 GWh/rok 2002: > 40 GWh/rok 2003: > 20 GWh/rok 01.11.2004: >1 GWh/rok 01.07.2005: wszyscy poza gospodarstwami domowymi do 01.07.2007 wszyscy inni odbiorcy	08.2001: na rok. 10% rynku 05.2002: 5 000 000 m ³ na rok. 25% rynku 04.2003: 4 000 000 m ³ na rok. 30% rynku 04.2004: 3 000 000 m ³ na rok. 40% rynku 01.2005: 3 000 000 m ³ na rok. 50% rynku 07.2005: 1 240 000 m ³ na rok. 50% rynku 07.2006: 75% rynku 01.2007: wszyscy poza gospodarstwami domowymi 07.2007: wszyscy inni odbiorcy

Tabela 1c. Harmonogram liberalizacji

Harmonogram nadawania uprawnień (energia elektryczna)	Harmonogram nadawania uprawnień (gaz)
--	--

Słowacja	brak danych	brak danych
Słowenia	01.07.2007: gospodarstwa domowe	01.07.2007: gospodarstwa domowe
Hiszpania	01.01.1998-01.10.1999: etapowa liberalizacja (wg wielkości zużycia), odbiorcy przemysłowi, handel i usługi o mocy 15 GWh/r + w dół do 1 GWh/r 01.07.2000: odbiorcy przemysłowi, handel i usługi o napięciu 1,000 V 01.01.2003: gospodarstwa domowe	01.01.1999: > 20 Nm ³ /r 01.04.1999: > 10 Nm ³ /r 01.01.2000: > 5 Nm ³ /r 25.06.2000: > 3 Nm ³ /r 01.01.2002: > 1 Nm ³ /r 01.01.2003: > wszyscy odbiorcy
Szwecja	01.01.1996: odbiorcy przemysłowi, handel i usługi, gospodarstwa domowe, lecz wymagane nowe liczniki przy odejściu od przedsiębiorstwa zasiedziałego 01.11.1999: odbiorcy przemysłowi, handel i usługi, gospodarstwa domowe, nowe liczniki już nie wymagane	01.07.2005: odbiorcy poza gospodarstwami domowymi 01.07.2007: wszyscy inni odbiorcy
Turcja	od 2005: 7,700,000 kWh/r do końca 2011: wszyscy pozostali odbiorcy	brak danych

2.2. Zmiana sprzedawcy²⁾

PYTANIE:

Opis procesu: W jaki sposób proces zmiany sprzedawcy jest rozpoczynany, z kim kontaktuje się odbiorca, jakie są następne kroki?

Opis procesu znajdowania nowego źródła dostaw, zmiany sprzedawcy albo rezygnacji/ wypowiedzenia umowy. (Prosimy opisać proces zmiany sprzedawcy przez odbiorców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej, tzn. gospodarstwa domowe oraz małe i średnie przedsiębiorstwa)

Częstotliwość odczytu licznika i fakturowania

Dostęp do szacunkowych wartości zużycia i ich wykorzystanie w procesie zmiany sprzedawcy

Przyjęte sposoby płatności

Czas realizacji zmiany sprzedawcy

2.2.1. Opis procesu

Rozwiązania znormalizowane (lub powszechne)

Zazwyczaj proces zmiany przebiega następująco: sprzedawca proponuje odbiorcy nowe warunki albo odbiorca zwraca się do sprzedawcy o zaprezentowanie nowej oferty. Odbiorca i sprzedawca akceptują nowe warunki sprzedaży. W niektórych krajach, takich jak Finlandia, w szczególności odbiorcy będący odbiorcami przemysłowymi oraz z sektora handlu i usług mogą negocjować warunki umowy z nowymi sprzedawcami. W innych krajach, zwłaszcza w przypadku gospodarstw domowych, negocjacje nie są możliwe.

Proces zostaje zatem formalnie wszczęty przez odbiorcę, kiedy ten podpisuje umowę z nowym sprzedawcą i upoważnia go do wypowiedzenia poprzedniej umowy i rozpoczęcia procedury zmiany (w niektórych przypadkach sam odbiorca wypowiada poprzednią

umowę). Nowy sprzedawca (zazwyczaj drogą elektroniczną) informuje Operatora Systemu Dystrybucyjnego (OSD) (który zazwyczaj zarządza bazą danych wspierającą konkurencję w jego sieci), że odbiorca zmieni sprzedawcę. OSD sprawdza otrzymany wniosek, a następnie informuje o nim odbiorcę i dotychczasowego sprzedawcę. Dotychczasowy sprzedawca zwykle nie może przeszkodzić w zmianie sprzedawcy, lecz może nie wyrazić zgody w przypadku, gdy nadal obowiązuje umowa (rozwiązaniem może tutaj być odszkodowanie dla dotychczasowego sprzedawcy) lub z innego istotnego powodu - w niektórych krajach są to zaległe płatności. Jeśli sprzeciw nie zostanie zgłoszony, OSD ma obowiązek wprowadzenia zmiany sprzedawcy oraz zawiadamia dotychczasowego i nowego sprzedawcy o planowanej zmianie i zaawansowaniu procesu.

W następnym(ych) tygodniu(ach) dotychczasowy (a czasami nowy) sprzedawca oraz OSD wymieniają się odpowiednimi danymi o odbiorcy. Dane są przesyłane w arkuszach kalkulacyjnych Excel lub podobnych, zazwyczaj drogą elektroniczną. W tym celu niektóre kraje wdrożyły specjalne standardy komunikacji elektronicznej, np. EDIEL (komunikaty PRODAT) w krajach nordyckich.

Poziom zużycia energii przez odbiorcę do dnia zmiany sprzedawcy jest obliczany/mierzony lub szacowany przez OSD lub też może być zmierzony przez nowego sprzedawcę, podmiot odpowiadający za opomiarowanie albo odczytany przez odbiorcę, w zależności od uwarunkowań systemu i wzajemnych uzgodnień. Zazwyczaj zarządzaniem danymi zajmuje się OSD i przesyła je do dotychczasowego i nowego sprzedawcy do celów rozliczeniowych.

Zmianę sprzedawcy uważa się wtedy za zakończoną. O tym fakcie OSD informuje zarówno dotychczasowego, jak i nowego sprzedawcę.

Inicjator zmiany sprzedawcy

Poza kilkoma wyjątkami, jak Irlandia, gdzie podkreślono również rolę sprzedawcy, respondenci postrzegali odbiorcę jako głównego inicjatora zmiany sprzedawcy. Wydaje się, że odpowiedzialność za wykazywanie się aktywnością leży po stronie odbiorcy, mimo że sprzedawcy w wielu wypadkach również kontaktują się z odbiorcami w celu zainteresowania ich swoją ofertą.

Z kim kontaktuje się odbiorca

W większości przypadków odbiorca zmieniający sprzedawcę kontaktuje się jedynie ze swym sprzedawcą docelowym. Następnie sprzedawca ten kontaktuje się z pozostałymi zainteresowanymi stronami. W niektórych przypadkach, np. na Węgrzech, we Włoszech, Turcji i Rumunii, odbiorca musi również skontaktować się z dotychczasowym sprzedawcą. W Portugalii obecnie odbiorcy muszą skontaktować się z OSD, by mieć dostęp do umowy sieciowej (lecz nastąpi zmiana, by odbiorcy kontaktowali się jedynie ze sprzedawcą docelowym). W innych krajach, w tym w Polsce i Słowenii, odbiorcy muszą kontaktować się ze wszystkimi trzema stronami (nowy sprzedawca, dotychczasowy sprzedawca i OSD), a nawet z innymi stronami, jak np. rynek bilansujący (np. na Węgrzech)

Inne ustalenia

Cały proces zmiany sprzedawcy może być nadzorowany centralnie lub dwustronnie np. przez agregatora danych w Wielkiej Brytanii (ang. *the UK data aggregator*).

W niektórych przypadkach w zmianie sprzedawcy uczestniczą brokerzy oraz inne podmioty świadczące usługi doradcze. Jest to szczególnie istotne na takich rynkach, jak w Polsce i na Węgrzech, gdzie odbiorca anulując stare i zawierając nowe umowy musi skontaktować się z poprzednim i nowym sprzedawcą, a nawet z OSD, jako stroną w procesie zmiany.

Wielu sprzedawców posiada strony internetowe, na których umowa może zostać zawarta drogą elektroniczną, ale częściej umowy są zawierane przez telefon lub na miejscu.

Od sprzedawców na ogół wymaga się, by dostarczyli odbiorcom pisemne lub ustne potwierdzenie i informację o zawartej umowie, o cenach i innych warunkach umowy. Na przykład w Wielkiej Brytanii sprzedawca musi dołożyć starań, by skontaktować się (telefonicznie lub listownie) „w okresie nie krótszym niż 24 godziny i nie dłuższym niż 14 dni” z wszystkimi odbiorcami zawierającymi umowy na dostawy krajowe, by upewnić się, że odbiorcy są świadomi, iż zawarli umowę, że są z tego faktu zadowoleni oraz że są zadowoleni ze sposobu dokonywania transakcji. Nie zawsze jest możliwe nawiązanie kontaktu z odbiorcą, lecz brak kontaktu jest dopuszczalny jedynie wtedy, gdy sprzedawca jest w stanie udowodnić, iż dołożył starań, by ten kontakt nawiązać.

Od odbiorców czasem wymaga się, by odesłali podpisane przez nich potwierdzenie, o ile nie zrobił i tego podczas zawierania umowy. W Norwegii, na przykład, między sprzedawcą a odbiorcą musi być zawarta umowa w formie pisemnej, bez względu na sposób (z wyłączeniem Internetu)³⁾, w jaki uzgodniono warunki zmiany sprzedawcy.

Ponadto, czasami pozostawia się odbiorcom czas na zmianę decyzji (np. siedem dni „na ochłonięcie” we Francji i Wielkiej Brytanii dla odbiorców w gospodarstwach domowych, którzy uzgadniali warunki umowy na odległość albo poza siedzibą sprzedawcy). W Wielkiej Brytanii wielu dostawców, pod auspicjami Stowarzyszenia Sprzedawców Energii (AES), podpisało nawet kodeks postępowania, w którym okres wiążący jest dobrowolnie przedłużony z 7 do 14 dni.

2.2.2. Częstotliwość odczytu licznika i fakturowania⁴⁾

Odczyty liczników są dokonywane najczęściej raz do roku, ale częstotliwość odczytów w poszczególnych krajach różni się znacznie: od 12 razy na rok w Słowenii i Turcji do jednego odczytu raz na dwa lata (w niektórych przypadkach) w Wielkiej Brytanii. W większości przypadków dokonuje się odczytu raz na rok, jednak dość powszechne jest również dokonywanie odczytów dwa lub cztery razy do roku. Kraje, w których odczytów liczników w gospodarstwach domowych dokonuje się zazwyczaj raz do roku to: Austria, Dania, Finlandia, Luksemburg, Norwegia, Polska i Szwecja (energia elektryczna). Kraje, w których zazwyczaj stosuje się więcej niż jeden odczyt rocznie, to: Portugalia (2), Irlandia (4) i Wielka Brytania (0,5-4).

Dla większych drobnych odbiorców regulacje i praktyka są zazwyczaj podobne do tych stosowanych dla gospodarstw domowych, chociaż częstotliwość odczytów licznika zwykle zależy od poziomu zużycia i jest w efekcie wyższa, np. raz w miesiącu. Dla większych odbiorców powszechnie wymagany jest pomiar godzinowy.

Ponadto, odbiorcom zezwala się czasami na samodzielny odczyt liczników (np. w Austrii i Wielkiej Brytanii), jeśli życzą sobie oni zwiększenia częstotliwości odczytów. Czasami odbiorcom przyznaje się również pewną swobodę wyboru częstotliwości odczytów (np. w Danii), odczyt licznika może być też wymagany przy zakończeniu dostaw od danego sprzedawcy.

W przypadku fakturowania również występują znaczne różnice w poszczególnych krajach, jednak odbiorcy otrzymują zazwyczaj dokładny rachunek tak często, jak dokonywany jest odczyt (patrz wyżej) oraz dodatkowo rachunki szacunkowe (do 11) w ciągu roku (czasami o liczbie rachunków szacunkowych decyduje odbiorca, jak w Szwecji). Wyjątkami są tu Turcja, Hiszpania i Litwa, gdzie liczba rachunków każdego roku jest równa liczbie dokonanych odczytów. We Francji u większości drobnych odbiorców gazu odczyty dokonywane są dwa razy do roku. Otrzymują oni 6 rachunków w ciągu roku: 2 dokładne i 4 szacunkowe.

W wyniku deregulacji nastąpiły pewne zmiany, jak np. w Szwecji, gdzie wprowadzono miesięczne odczyty, oraz w Irlandii, gdzie liczba odczytów zmalała z 6 do 4, a liczba rachunków szacunkowych (wcześniej nie stosowanych) wynosi dwa na rok. Liczniki odczytywane są również w związku ze zmianą sprzedawcy (chyba że akceptowane są szacunki zużycia - patrz punkt 2.2.3.), zakończeniem sprzedaży albo wymianą licznika.

2.2.3. Dostęp do szacunkowych wielkości zużycia i ich wykorzystanie w procesie zmiany sprzedawcy

Jeśli podczas zmiany sprzedawcy konieczne jest dokonanie odczytu licznika, ktoś musi ponieść koszt tego odczytu. Zazwyczaj jest to odbiorca. Jeśli odbiorca musi zapłacić za dodatkowy odczyt, aby zmienić sprzedawcę, w dniu innym niż dzień odczytu standardowego, w rezultacie będzie on mniej skłonny do dokonania zmiany i będzie ją uzależniać od wysokości poniesionych kosztów w porównaniu do korzyści płynących ze zmiany. Odbiorca może oczywiście poczekać ze zmianą sprzedawcy do dnia standardowego odczytu, lecz oczekiwanie może trwać nawet do trzech lat i może zostać uznane za zbyt długie, jak również za niepożądane uzależnienie od nieprzewidywalnych wydarzeń w przyszłości. Takie oczekiwanie może również oznaczać, że gotowość odbiorcy do zmiany sprzedawcy może rozminąć się w czasie z konkurencyjnymi ofertami sprzedawców.

Takie utrudnienia mogą nie tylko zmniejszyć poziom aktywności odbiorców w zakresie zmiany sprzedawcy, ale również stwarzać bariery wejścia na rynek dla nowych uczestników. Dlatego ważne jest znalezienie alternatywnego rozwiązania dla dodatkowych odczytów w procesie zmiany sprzedawcy. Takie rozwiązanie stanowią szacunki wielkości zużycia.

Energia elektryczna

W większości krajów szacunki są traktowane jako norma ogólnie akceptowana lub akceptowana jako źródło danych o zużyciu w dniu zmiany sprzedawcy. W Danii, Finlandii, Francji, Wielkiej Brytanii, Luksemburgu, Polsce, Irlandii, Włoszech, Norwegii i Szwecji korzystanie z szacunkowych danych jest sporadyczne, warunkowe lub podlega decyzji stron innych niż odbiorca.

Przykład Finlandii

Odbiorcy przysługuje jeden bezpłatny odczyt rocznie w przypadku zmiany sprzedawcy. W przeciwnym wypadku odbiorcy dokonują zmiany sprzedawcy przy standardowym odczycie licznika (raz do roku) albo bazują na szacunkach lub też płacą za dodatkowy odczyt.

Przykład Norwegii

Odczyt liczników powinien odbywać się przy każdej zmianie sprzedawcy. Jednak wskazania licznika mogą być oszacowane, jeśli pobranie odczytu jest zbyt kosztowne dla przedsiębiorstwa sieciowego. Zmiana sprzedawcy nie może być (prawomocnie) wstrzymana/zakłócona, jeśli odbiorca nie odczyta wskazania licznika (w Norwegii praktykuje się odczytywanie liczników przez samych odbiorców) - wtedy wartość odczytu jest szacowana. Kiedy OSD zwraca się do odbiorcy o dokonanie odczytu, proces zmiany już trwa.

Dane szacunkowe nie są jednak dopuszczalne w procesie zmiany dostawcy w niektórych krajach, jak np. Portugalia (wkrótce nastąpi zmiana i szacunkowe wartości będą dopuszczalne), Rumunia, Słowenia i Turcja.

Gaz

Zmiana sprzedawcy na rynku gazu wymaga odczytu licznika nawet w tych krajach, gdzie dopuszczalne jest szacunkowe określanie wartości w przypadku zmiany sprzedawcy na rynku energii elektrycznej. We Francji, na przykład, nadal funkcjonuje zasada, że licznik jest odczytywany, gdy odbiorca zmienia sprzedawcę gazu. We Włoszech dokonanie odczytu licznika jest wymagane w okresie między trzecim dniem przed i pierwszym dniem po

zmianie sprzedawcy.

2.2.4. Przyjęte sposoby płatności

Zazwyczaj przyjęte są różnorodne sposoby płatności. Obciążenie rachunku (automatyczna płatność zróżnicowanych kwot wskazanych na fakturach bezpośrednio z konta bankowego odbiorcy), zlecenie stałe (podobne do obciążenia rachunku, lecz na stałe kwoty), płatność w centrum obsługi klienta przedsiębiorstw energetycznych (gotówką, czekiem, w inny sposób), płatność w banku lub na poczcie (np. przekazem bankowym lub pocztowym), płatność elektroniczna, kartą kredytową lub przedpłata (w licznikach przedpłatowych) - respondenci wymieniali wszystkie te sposoby płatności.

Ogólnie wyniki badania wskazują, że istnieje niewiele regulacji dotyczących przyjętych sposobów płatności.

2.2.5. Czas na przeprowadzenie zmiany sprzedawcy

Czas realizacji zmiany sprzedawcy waha się od około jednego do dwóch miesięcy, w zależności od sytuacji i kraju. Żaden z krajów nie wykazał, by proces ten trwał dłużej niż dwa miesiące. Do krajów, w których czas przeprowadzenia procesu zmiany sprzedawcy trwa zdecydowanie krócej niż miesiąc, należą: Holandia (maksymalnie 5 dni od wpłynięcia wniosku nowego sprzedawcy), Irlandia (maksymalnie 10 dni) i Hiszpania (różnie: od 15 dni od zgłoszenia lub zaraz po następnym odczycie licznika). W Norwegii okres potrzebny na zmianę sprzedawcy został zredukowany i planuje się, by okres ten został ograniczony do zaledwie dwóch tygodni.

Z zagadnieniem czasu potrzebnego na dokonanie procesu zmiany sprzedawcy wiąże się kwestia, kiedy odbiorcom wolno zmienić sprzedawcę. W niektórych krajach, takich jak Austria, Dania, Francja, Węgry, Włochy, Luksemburg, Szwecja i Turcja, zmiana może nastąpić w określonym dniu miesiąca (zazwyczaj w miesiącu następującym po uzgodnieniu, dokonać zmiany albo zgodnie z ustalonymi terminami wynikającymi z procedury zmiany sprzedawcy). W niektórych krajach, takich jak Finlandia, Wielka Brytania, Irlandia i Szwecja, zmiana może nastąpić w dowolnym momencie. W innych krajach, jak Rumunia i Hiszpania (w Hiszpanii odbiorca może wybrać moment zmiany na 15 dzień po zgłoszeniu lub tuż po następnym odczycie licznika), zmiana następuje po dokonaniu odczytu licznika. W Rumunii wnioski o zmianę sprzedawcy prowadzi do odczytu licznika, co jest niezbędne do przeprowadzenia zmiany.

<?xml:namespace prefix = v ns = "urn:schemas-microsoft-com:vml" /><?xml:namespace prefix = w ns = "urn:schemas-microsoft-com:office:word" />Tabela 2a. Zmiana sprzedawcy

	Z kim kontaktuje się odbiorca	Czas trwania procesu (zakładając, że niema umowy na czas określony)	Częstotliwość odczytu licznika w ciągu roku (z wyłączeniem obiektów z pomiarem godzinowym)	Częstotliwość fakturowania w ciągu roku (dokładne, szacunkowe)	Akceptacja szacunków zużycia (z wyłączeniem obiektów z pomiarem godzinowym lub częstszym)	Przyjęte sposoby płatności	Czas realizacji przełączenia
Austria	nowy sprzedawca	5-8 tygodni	1-0,3	duzi odbiorcy: co miesiąc mali odbiorcy: 1	tak	różne	1. dnia każdego miesiąca
Dania	nowy sprzedawca	minimum: 1 miesiąc, maksimum: 2 miesiące	godzinowo (dla podmiotów, u których pomiar dokonywany codziennie), w innych przypadkach raz w miesiącu lub raz w roku możliwe inne opcje	mali odbiorcy: 1; kilka	tak; aktualny lub szacunkowy poziom zużycia w chwili zmiany sprzedawcy	bank, żyro, gotówka, przelew elektroniczny, czek, karty kredytowe	1. dnia każdego miesiąca
Estonia	brak danych	brak danych	przynajmniej godzinowy dla odbiorców uprawnionych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Finlandia	nowy sprzedawca, czasami również dotychczasowy	zazwyczaj 2 tygodnie	1 (dla odbiorców z profilem zużycia) 0,5-0,25 (inni)	1;3-11 (brak przepisów)	czasem, lecz często pobierany jest odczyt licznika; odbiorcy mogą być proszeni o przekazanie odczytu licznika	różne	każdego dnia
Francja	sprzedawca	ok. 30 dni w normalnych warunkach, ale może się różnić	1 (gospodarstwa domowe) 2 (małe i średnie przedsiębiorstwa) (+ odczyt własny)	6 faktur dla większości drobnych odbiorców	gaz: wymagany odczyt licznika +/- 7 dni od dnia planowanego przełączenia; energia elektryczna: można korzystać z danych szacunkowych lecz sprzedawca może zażądać oddzielnego odczytu; zużycie określane przez OSD	różne	gaz: każdego dnia energia elektryczna: 1. dnia każdego miesiąca

Wielka Brytania	nowy sprzedawca	zazwyczaj 3-4 tygodnie	0,5-4 lub więcej	0,5-4 lub więcej; kilka (brak przepisów)	zazwyczaj odczyt licznika w związku ze zmianą sprzedawcy pobierany przez podmiot odpowiedzialny za pomiary w ciągu +/- 5 dni roboczych od dnia rozpoczęcia nowych dostaw. W innym przypadku dopuszczalne szacowanie zużycia przez podmiot odpowiedzialny za pomiar (np. zbierającego dane), ale dyskusyjne	różne: w tym pomoc dla odbiorców mających trudności z płaceniem	każdego dnia
Węgry	poprzez przedsiębiorstwo obrotu (zazwyczaj): nowy sprzedawca (dotychczasowy sprzedawca, OSD), rynek bilansujący	do 01.09.2005: maksymalnie 60 dni po 01.09.2005: maksymalnie 30 dni	1-4	1-4	brak danych	bank, poczta itd.	do 1.09.2005: 1. dzień drugiego miesiąca po rezygnacji z poprzedniego dostawcy po 1.09.2005: nie później niż 30 dni po rezygnacji z poprzedniego dostawcy

Tabela 2b. Zmiana sprzedawcy

	Z kim kontaktuje się odbiorca	Czas trwania procesu (zakładając, że brak jest umowy na czas określony)	Częstotliwość odczytu licznika w ciągu roku (z wyłączeniem obiektów z pomiarem godzinowym)	Częstotliwość fakturowania w ciągu roku (dokładne, szacunkowe)	Akceptacja szacunków zużycia (z wyłączeniem obiektów z pomiarem godzinowym lub częstszym)	Przyjęte sposoby płatności	Czas realizacji przełączenia
Irlandia	nowy sprzedawca	maksimum 10 dni	licznik z pomiarem co 15 minut (odbiorcy o zużyciu powyżej 300 MWh/rok)	4;2	tak, jeśli odbiorca upoważni operatora systemu pomiarowego (ang. <i>MeterRegistration System Operator</i> , MRSO), by ten udostępnił dane właściwym stronom; w innym wypadku odczytywany jest licznik	przynajmniej trzy rodzaje dokonywania płatności	każdego dnia

Włochy	nowy sprzedawca, dotychczasowy sprzedawca	1-2 miesiące minimum 30 dni	ustalona w kontrakcie; szybkie wdrażanie liczników okresowych także w gospodarstwach domowych	ustalona w kontrakcie	gaz: nie, wymagany odczyt licznika energia elektryczna: tak, w przypadku braku odczytu licznika stosuje się profile zużycia	poczta, bank, karty kredytowe, zlecenie stałe	1-go dnia roboczego każdego miesiąca
Łotwa	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Litwa	brak danych	brak danych	brak danych	miesięcznie	brak danych	brak danych	brak danych
Luksemburg	nowy sprzedawca	przynajmniej jednomiesięczny okres wypowiedzenia (praktyka OSD)	1 (gospodarstwa domowe) ≥ 2 (więksi odbiorcy)	różnie	OSD odczytuje licznik na życzenie dotychczasowego lub nowego sprzedawcy; w innym wypadku licznik odczytuje odbiorca	brak danych	1-go dnia każdego miesiąca
Holandia	nowy sprzedawca	maksymalnie 5 dni od zgłoszenia sprzedawcy	brak przepisów	brak przepisów	brak przepisów	brak przepisów	brak danych
Norwegia	nowy sprzedawca	≤ 3 tygodnie od powiadomienia OSD	1 + przy zakończeniu dostaw	brak danych	tak; liczniki powinny być odczytywane przy zmianie sprzedawcy (zazwyczaj odczyt własny odbiorcy na wniosek OSD). Jednak wartość zużycia może być oszacowana, jeśli uzyskanie odczytu licznik jest zbyt kosztowne dla spółki sieciowej	brak przepisów	odbiorca może dokonywać zmiany sprzedawcy każdego miesiąca (wkrótce każdego dnia)
Polska	poprzez przedsiębiorstwo obrotu (zazwyczaj): dotychczasowy sprzedawca; nowy sprzedawca, OSD	zależy od umowy (brak przepisów): zazwyczaj przynajmniej 30 dni	1 albo więcej (gospodarstwa domowe); 6 albo więcej (więksi odbiorcy)	1 lub więcej; 11 (gospodarstwa domowe); 6 lub więcej; 6 (więksi odbiorcy)	zależy od umowy między OSD a sprzedawcami	różne	brak danych
Portugalia	obecnie: sprzedawca, OSD (umowa o dostępie do sieci)	brak danych	12 (więksi odbiorcy przyłączeni do sieci niskiego napięcia) 2 (gospodarstwa domowe i mali odbiorcy)	2-12; 10-0	obecnie nie. Zmiana sprzedawcy opiera się na rzeczywistym odczycie licznika; w bliskiej przyszłości gospodarstwa domowe będą mogły zmieniać sprzedawcę z zastosowaniem wartości szacunkowych	brak przepisów dla odbiorców na rynku	odbiorcy przyłączeni do sieci niskiego napięcia: w dniu comiesięcznego odczytu licznika zgodnie z umową; Inni odbiorcy: 1-go dnia miesiąca następującego po podpisaniu umowy

Tabela 2c. Zmiana sprzedawcy

	Z kim kontaktuje się odbiorca	Czas trwania procesu (zakładając, że brak jest umowy na czas określony)	Częstotliwość odczytu licznika w ciągu roku (z wyłączeniem obiektów z pomiarem godzinowym)	Częstotliwość fakturowania w ciągu roku (dokładne, szacunkowe)	Akceptacja szacunków zużycia (z wyłączeniem obiektów z pomiarem godzinowym lub częstszym)	Przyjęte sposoby płatności	Czas realizacji przełączenia
Rumunia	nowy sprzedawca, dotychczasowy sprzedawca	minimum 30 dni po poinformowaniu dotychczasowego sprzedawcy	pomiar godzinowy rejestrowany codziennie	miesięcznie	nie; zmiana sprzedawcy oparta na rzeczywistym odczycie licznika	różne, negocjowane między odbiorcą a sprzedawcą	po odczycie licznika, gaz: po podpisaniu umowy z nowym sprzedawcą
Słowacja	brak danych	brak przepisów	różnie, zazwyczaj co miesiąc	1;11	brak danych	zależy od umowy	brak danych
Słowenia	nowy sprzedawca, dotychczasowy sprzedawca. OSD	maksymalnie 1 miesiąc	12 (odbiorcy przemysłowi) 1 (gospodarstwo domowe)	11 (szacunkowych); 1 (dokładna)	odbiorca dostarcza sprzedawcy dane szacunkowe, lecz zmiana sprzedawcy następuje na podstawie odczytu licznika	różne, negocjowane między odbiorcą a sprzedawcą	brak danych
Hiszpania	brak danych	różnie: 15 dni po złożeniu wniosku lub bezpośrednio po następnym odczycie licznika	6	6	tak; szacunki stosowane, gdy odbiorca zmienia sprzedawcę pomiędzy datami odczytu licznika; w innych wypadkach stosuje się odczyty liczników	różne. Obciążenie rachunku/zlecenia stałe są najczęściej spotykane.; także płatności w bankach i na poczcie	zgodnie z wyborem odbiorcy: albo 15 dni po złożeniu wniosku albo tuż po następnym odczycie licznika
Szwecja	nowy sprzedawca	zgodnie z przepisami: 1 miesiąc; w praktyce: 1-2 miesiące	obecnie 1 a od 2009:12 + przy zakończeniu dostaw	3-11 (często zależy od wyboru odbiorcy)	czasami. OSD może stosować szacunki jeśli odczyt licznika miał miejsce w przeciągu trzech miesięcy poprzedzających zmianę	różne, np. przekaz pocztowy, żyro albo internet	1-go dnia każdego miesiąca
Turcja	nowy sprzedawca, dotychczasowy sprzedawca	2-6 tygodni	12+	12	nie; licznik jest odczytywany o godz. 10:00 na koniec miesiąca przed zmianą	różne, negocjowane między odbiorcą a sprzedawcą. Np. w centrum obsługi klienta, w bankach, obciążenie rachunku/polecenie zapłaty	jeśli sprzedawca złoży wniosek o zmianę przed 20. dniem miesiąca, zmiana dokonywana jest na początku następnego miesiąca; w innym wypadku odbiorca musi poczekać miesiąc

2.3. Wymagania pomiarowe

PYTANIE:

Wymagania pomiarowe wobec odbiorców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej

Wykorzystanie profili zużycia (rodzaj stosowanych profili zużycia)

Wdrażanie nowych technik opomiarowania i ich wpływ na proces zmiany sprzedawcy

Poniższe informacje odnoszą się głównie do sytuacji na rynku energii, gdyż w odpowiedziach na pytania sporadycznie pojawiały się odpowiedzi dotyczące rynku gazu.

2.3.1. Wymagania pomiarowe wobec odbiorców przyłączonych do sieci dystrybucyjnej

Dokonywanie pomiarów jest zazwyczaj obowiązkiem lokalnego operatora systemu dystrybucyjnego (OSD). Podstawowe zadania obejmują zwykle dokonywanie odczytów, agregację danych, przekazywanie danych uczestnikom rynku (sprzedawcom, operatorom rynkowym itd.), instalowanie i konserwację liczników, jak również dokonywanie szacunków dot. wielkości zużycia i wyznaczanie profili zużycia. Zwykle też to OSD jest właścicielem liczników, chociaż czasami odbiorcy mogą posiadać prawo własności (jednak nieliczni korzystają z tego prawa).

U odbiorców średniej wielkości (definiowanych różnie, lecz zwykle jako odbiorcy o mocy przyłączeniowej przekraczającej 40-50 kW lub posiadający bezpiecznik o natężeniu dopuszczalnym 3x50 lub 3x60 A, lub o zużyciu co najmniej 100 000 kWh), niezależnie od kraju, dokonywane są zwykle pomiary okresowe co godzinę lub częściej (np. co 15 minut), agregowane raz dziennie lub raz na miesiąc. W niektórych krajach prowadzenie tego typu opomiarowania może być wymagane w przypadku drobnych odbiorców nie będących gospodarstwami domowymi, szczególnie jeśli są oni odbiorcami uprawnionymi. W innych krajach, jak np. w Irlandii, próg wysokości zużycia, od którego wymagane jest prowadzenie ww. opomiarowania okresowego, jest znacznie wyższy.

Mali odbiorcy, zwłaszcza gospodarstwa domowe, są wyposażeni w liczniki standardowe (np. elektromechaniczne). Wyjątek stanowi Norwegia, gdzie niewielka liczba - kilka procent - gospodarstw domowych posiada również liczniki godzinowe (z których odczyty dokonywane są zazwyczaj raz w tygodniu), oraz Szwecja, gdzie do roku 2009 odczyt z liczników w gospodarstwach domowych będzie dokonywany raz w miesiącu. W Szwecji, gdzie pomiar godzinowy obowiązuje ustawowo dużych odbiorców (> 200 A), próg dla pomiarów okresowych zostanie obniżony do > 63 A już w lipcu 2006 r. We Włoszech główna spółka dystrybucyjna wymienia we wszystkich gospodarstwach domowych liczniki elektromechaniczne na elektroniczne do zdalnego odczytu (więcej informacji w pkt. 2.3.3.).

W przypadku częstotliwości odczytów ze standardowych liczników przepisy regulujące tę kwestię znacznie się różnią - odczyty są dokonywane z częstotliwością od jednego miesiąca do trzech lat. W praktyce jednak odczytów dokonuje się zazwyczaj raz lub dwa razy do roku.

Ponadto odczyty liczników standardowych są uzupełniane przez odczyty własne odbiorców oraz szacunkami opartymi na standardowych profilach zużycia, tak jak to się dzieje np. w Austrii, Finlandii, Francji i Wielkiej Brytanii.

Tabela 3. Wymagania dot. odczytu godzinowego

Kraj	Wymagania dot. odczytu godzinowego
Austria	Roczne zużycie przekraczające 100 000 kWh lub moc przyłączeniowa powyżej 50 kW wymagają pomiaru co kwadrans.
Finlandia	Miejsca poboru wyposażone w bezpieczniki główne o dopuszczalnym natężeniu powyżej 3x63 A muszą posiadać liczniki z pomiarem godzinowym. Jednak jeśli użytkownik energii elektrycznej sobie nie życzy, pomiar godzinowy nie jest wymagany tam, gdzie energia elektryczna jest dostarczana na warunkach dostawy obowiązkowej, albo jeśli umowa przyłączeniowa została zawarta przed 1 stycznia 2005 r. lub jeśli zużycie w miejscu poboru nie przekracza rocznie 5 000 kWh.
Francja	<u>Energia elektryczna</u> : Zużycie jest mierzone za pomocą wskaźnika lub co 10 minut dla punktów poboru o mocy przewyższającej 250 kW. Regulator wystąpił do OSD o obniżenie tej wielkości do 100 kVA. <u>Gaz</u> : dzienne odczyty stosuje się u odbiorców zużywających powyżej 5 GWh rocznie.
Węgry	Wymagany, jeśli natężenie dopuszczalne bezpiecznika głównego przekracza 3x50 A.
Wiochy	Liczniki dokonujące pomiarów w czasie rzeczywistym są wymagane w następujących punktach: - wszystkie punkty dostawy u odbiorców na wolnym rynku, z wyłączeniem odbiorców przyłączonych do sieci niskiego napięcia; - wszystkie punkty dostawy u odbiorców pozostających przy dotychczasowym sprzedawcy, z wyłączeniem odbiorców przyłączonych do sieci niskiego napięcia. Dla odbiorców pozostających przy dotychczasowym sprzedawcy, przyłączonych do sieci średniego napięcia, regulator ustalił harmonogram obowiązkowej instalacji liczników umożliwiających odczyt w czasie rzeczywistym do 31 grudnia 2006 r.
Norwegia	<u>Punkty pomiarowe z rocznym zużyciem powyżej 100 000 kWh</u> : wszyscy odbiorcy mogą zażądać pomiaru godzinowego, lecz wtedy ponoszą dodatkowe koszty. Przedsiębiorstwo sieciowe może dokonywać pomiarów godzinowych w każdym przypadku.
Portugalia	Wymagany dla odbiorców przyłączonych do sieci o napięciu powyżej 1 kV.
Hiszpania	Wymagany dla odbiorców przyłączonych do sieci o napięciu 1 kV i powyżej. Pomiar godzinowy może być dokonywany u innych odbiorców, o ile będą oni pokrywać dodatkowe koszty z tym związane.
Szwecja	<u>Energia elektryczna</u> : obecnie wymagany (pomiar godzinowy z dobowym odczytem) dla odbiorców posiadających główny bezpiecznik o dopuszczalnym natężeniu powyżej 3x200 A. Od lipca 2006 r. limit dla pomiarów godzinowych zostanie obniżony z 200 do 63 A. <u>Gaz</u> : wstępne raporty są przesyłane codziennie, a końcowe raporty zawierające wartości dzienne są składane co miesiąc.

2.3.2. Stosowanie profili zużycia (rodzaje stosowanych profili zużycia)

Standardowe profile zużycia, powszechnie uważane za niezbędne dla procesu liberalizacji rynku drobnych użytkowników, stosowane są lub będą stosowane wkrótce wszędzie na rynkach, na których gospodarstwa domowe są odbiorcami uprawnionymi. Dodatkowo są stosowane we Francji i we Włoszech, mimo że w tych krajach gospodarstwa domowe nie są jeszcze odbiorcami uprawnionymi. Wykorzystuje się je do szacowania zużycia przez drobnych odbiorców nie objętych pomiarem okresowym (umożliwiają dokonywanie szacunku zużycia zwykle co pół godziny - jak w Wielkiej Brytanii, lub co 15 minut - jak w Portugalii) oraz do bilansowania odbiorców uprawnionych.

Zasadniczo istnieją dwa rodzaje profili zużycia: profil kategorii odbiorcy (ang. *category profile*) i profil obszarowy (ang. *area profile*). Oznacza to, że profile są zróżnicowane w zależności od np. rodzaju odbiorcy (np. różne rodzaje przedsiębiorstw przemysłowych lub gospodarstwa rolne; domy z lub bez ogrzewania elektrycznego) albo w zależności od regionu/ obszaru (np. Dania i Szwecja). Liczba stosowanych standardowych profili także jest zróżnicowana. Na przykład w Austrii jest ich 18, w Wielkiej Brytanii/Irlandii - 8 (odpowiednio jeden i dwa dla gospodarstw domowych), we Francji 15 (10 dla odbiorców gazu), w Finlandii 3, a w Holandii 9.

Jeśli wzorce zużycia dla danej grupy odbiorców różnią się znacznie od odpowiedniego standardowego profilu zużycia, OSD może zastosować bardziej uszczegółowiony profil pod warunkiem, że wcześniej zawiadomi o tym zainteresowane strony, tj. dostawców, regulatora itd. i uzyska ich zgodę.

Profile zużycia mogą się różnić stopniem szczegółowości i sposobem obliczania. Mogą np. zawierać szacunki zużycia wg planu dziennego (np. poniedziałek - piątek, sobota, niedziela), miesięcznego, wg strefy temperatury (np. w Finlandii godzinowe wielkości energii są korygowane o 4% na każdy 1°C różnicy względem nominalnych miesięcznych temperatur określonych w profilach zużycia).

Profile obciążeń są zazwyczaj określane przez OSD albo regulatora, lecz powszechnie nadzorują je regulatorzy we współpracy z uczestnikami rynku, włączając nawet Operatora Systemu Przesyłowego (OSP). W Wielkiej Brytanii Administrator Profilu (ang. *Profile Administrator*) również odgrywa kluczową rolę w opracowywaniu profili obciążeń i ich definicji.

Tabela 4. Rodzaje profili zużycia

Kraj	Rodzaj profilu zużycia
Austria	18 profili zużycia dla odbiorców (gospodarstwa domowe, małe i średnie przedsiębiorstwa, gospodarstwa rolne oraz zasilanie nieciągłe- ogrzewacze wody z zasobnikiem (bojlery), elektryczne ogrzewanie pomieszczeń) o maksymalnej mocy przyłączeniowej 50 kW lub maksymalnym zużyciu 100 000kWh.
Finlandia	3 kategorie profili dla odbiorców posiadających główny bezpiecznik o dopuszczalnym natężeniu 3x63 A albo o maksymalnym zużyciu energii 100 000 kWh. Kategoria 1: mieszkania z rocznym zużyciem 10 000 kWh lub niższym; Kategoria 2: mieszkania z rocznym zużyciem powyżej 10 000 kWh; Kategoria 3: inni odbiorcy niż w kategoriach 1 i 2.

Francja	<u>Energia elektryczna</u>: 15 profili i ponad 50 podprofilu mających zastosowanie do wszystkich odbiorców: 11 dla gospodarstw domowych (< 36 kVA - odbiorcy nieuprawnieni) 11 dla małych i średnich przedsiębiorstw (< 36 kVA) 8 dla średnich odbiorców (36-250 kVA) 23 dla dużych odbiorców (> 250 kVA) 1 specyficzny profil dla oświetlenia ulicznego 2 dla wytwórców energii (elektrowni wodnych lub elektrociepłowni przyłączonych do sieci dystrybucyjnej) Profile są określane i przydzielane przez grupę użytkowników sieci elektroenergetycznej (CURDE) na podstawie danych historycznych. (Szczegółowe dane dostępne na stronie internetowej ERD: www.edfdistribution.fr) <u>Gaz</u>: 10 profili i 3 strefy klimatyczno-geograficzne: 3 profile dla gospodarstw domowych 1 profil dla budynków mieszkalnych 3 profile dla zakładów usługowych i innej działalności gospodarczej 3 profile dla zakładów przemysłowych Profile gazowe są przydzielane przez OSD na podstawie danych historycznych (lub wg sektora działalności w przypadku nowych odbiorców).
Węgry	4 profile dla odbiorców posiadających główny bezpiecznik o dopuszczalnym natężeniu poniżej 3x50 A i jeden profil dla odbiorców zapewniających oświetlenie publiczne (oświetlenie uliczne itd.).
Włochy	Profil obszarowy stosowany w punktach dostawy nie wyposażonych w liczniki umożliwiające pomiar w czasie rzeczywistym, z wyłączeniem energii dostarczanej do odbiorców zapewniających oświetlenie publiczne, którzy z kolei objęci są standardowym profilem zużycia określanym przez regulatora.
Norwegia	Profil obszarowy (zwany dostosowanym systemowym profilem zużycia) w danym obszarze sieci dla wszystkich punktów pomiarowych, które nie są objęte pomiarem godzinowym. Gospodarstwa domowe i mniejsze zakłady przemysłowe mają ten sam profil. Profil obszarowy jest przeliczany co tydzień. Systemowy profil zużycia właściciela sieci stanowi godzinową wielkość netto energii wprowadzonej do sieci danego właściciela. Dostosowany systemowy profil zużycia jest określany za pomocą systemowego profilu zużycia jako punktu wyjścia poprzez odjęcie strat sieciowych oraz użytkowników końcowych i wytwórców podlegających rozliczeniom godzinowym. Zatem dostosowany systemowy profil zużycia odzwierciedla średni profil zużycia odbiorców końcowych, którzy nie podlegają opomiarowaniu godzinowemu. Profil ten nie jest tzw. profilem zdefiniowanym pierwotnie, określonym przed poborem energii. Jest to profil obliczony na podstawie rzeczywistej godzinowej wielkości energii zużytej.

Tabela 4. Rodzaje profili zużycia (dok.)

Kraj	Rodzaj profilu zużycia
Norwegia	W każdym danym obszarze sieciowym jest jeden profil obszarowy. W Norwegii istnieje około 130 spółek dystrybucyjnych. Przedsiębiorstwa sieciowe z przyległymi sieciami mogą korzystać ze wspólnego profilu i współpracować przy przekazywaniu danych dot. rozliczeń podmiotom odpowiedzialnym za dokonywanie rozliczeń (w Norwegii rolę tę pełni OSP).
Portugalia	Profile zużycia stosowane są dla odbiorców przyłączonych do sieci o napięciu < 1kV. Profile obciążeń zatwierdzane są przez ERSE. Jeden wyjątkowy profil zużycia został zatwierdzony dla odbiorców przyłączonych do sieci niskiego napięcia z umowną mocą przyłączeniową powyżej 41,4 kW. Żaden profil zużycia nie został dotychczas zatwierdzony dla odbiorców przyłączonych do sieci niskiego napięcia z umowną mocą przyłączeniową poniżej 41,4 kW.
Hiszpania	Siedem profili zużycia. Wszystkie dla odbiorców przyłączonych do sieci niskiego napięcia.
Szwecja	Model profilu obszarowego jest wykorzystywany w szacowaniu wielkości zużycia dla odbiorców charakteryzowanych przez krzywą zużycia, tj. obecnie odbiorców o mocy umownej poniżej 200 A.

2.3.3. Wdrażanie nowych technik pomiarowych i ich wpływ na proces zmiany sprzedawcy

Okresowy odczyt liczników podlega usprawnieniom (np. we Włoszech, w Portugalii, Hiszpanii i Szwecji) poprzez zastosowanie technologii zdalnego odczytu liczników (ang. *automatic meter reading* - AMR).

W przypadku Włoch w 2001 r. największa spółka dystrybucyjna (Enel) rozpoczęła wymianę dotychczasowych liczników elektromechanicznych na nowy system AMR. Projekt zakłada zastąpienie liczników niskiego napięcia (dla około 30 milionów odbiorców) do końca 2006 r. Regulator promuje obecnie wdrażanie technologii zdalnego odczytywania liczników i zastępowanie tradycyjnych liczników przez inne spółki dystrybucyjne.

W Portugalii przepisy wymagają, by odbiorcy przyłączeni do sieci średniego, wysokiego i bardzo wysokiego napięcia (ale nie odbiorcy przyłączeni do sieci niskiego napięcia) posiadali liczniki umożliwiające zdalny odczyt. Realizowany jest też program wymiany starych urządzeń, które nie są zgodne z wymaganiami.

W Hiszpanii zdalny odczyt liczników jest obowiązkowy w przypadku odbiorców o umownej mocy przyłączeniowej powyżej 450 kW.

AMR umożliwia, w szczególności fakturowanie w oparciu o rzeczywiste zużycie, obniżyć koszty związane z funkcjonowaniem sieci oraz zapewnić dodatkową jakość dostaw (np. poprzez aktywację, odłączenie, modyfikację dostarczanej mocy), jak również zapewnić dostęp zainteresowanym stronom do danych o zużyciu w czasie rzeczywistym. Kolejnym wysuwany argumentem jest także możliwość obniżenia kosztów odczytywania liczników.

AMR stwarza również lepsze pole do zmiany sprzedawcy. Przyspiesza usługi świadczone przez operatora sieci w przypadku zmiany sprzedawcy, gdyż dane pomiarowe są dostępne natychmiast. Ponadto potencjalnie redukuje pewne przewagi konkurencyjne sprzedawców zasiedziałyh wynikające ze zmniejszonego ryzyka i niższych kosztów związanych z pomiarami i prognozowaniem zużycia.

Jednakże AMR czasami jest postrzegane jako potencjalne nieuzasadnione obciążenie finansowe drobnych odbiorców, którzy ostatecznie musieliby prawdopodobnie ponieść koszty wdrożenia tego systemu.

2.4. Elektroniczna Wymiana Danych (ang. *Electronic Data Interchange* - EDI)

PYTANIE:

Jakie systemy są stosowane w celu wymiany danych pomiędzy sprzedawcami a dystrybutorami? (ponieważ dla umożliwienia zmiany sprzedawcy przez większą liczbę odbiorców konieczne jest zainstalowanie systemów elektronicznej wymiany danych)

Podstawowe informacje w bazie danych (numer punktu dostawy, moc umowna itd.)

Informacje udostępniane i podlegające wymianie między odbiorcami i sprzedawcami

Istotnym elementem modelu zmiany jest sposób wymiany informacji podczas zmiany

sprzedawcy między odbiorcą, sprzedawcami detalicznymi i operatorem sieci. Bez użycia elektronicznej wymiany danych (EDI) niemożliwa jest obsługa dużej liczby odbiorców detalicznych zmieniających sprzedawców. Niezbędny jest standardowy sposób przekazywania danych umożliwiający elektroniczne przetwarzanie i przechowywanie danych, co zwiększa szybkość, bezpieczeństwo i niezawodność przesyłu danych, oraz gwarantuje ich poprawność. System EDI jest również ważny z punktu widzenia szybkości procesu zmiany sprzedawcy, a jego skuteczne stosowanie skraca czas realizacji zmiany. System EDI jest stosowany w szeregu krajów, a jego zastosowanie rozszerzy się na kraje, które dotychczas z niego nie korzystają, gdyż z technicznego punktu widzenia wydaje się być podstawowym elementem w procesie zmiany sprzedawcy. W celu zintegrowania krajowych rynków detalicznych wydaje się konieczne spełnienie warunku kompatybilności systemów EDI stosowanych w różnych krajach.

2.4.1. Systemy wymiany danych między sprzedawcami i dystrybutorami

Mimo oczywistej złożoności procesu zmiany sprzedawcy, jak również związanych z tym wymagań dotyczących opomiarowania, technologia stosowana w procesie zmiany (zwłaszcza w odniesieniu do samej zmiany) niejednokrotnie jest nadzwyczaj prosta.

W przypadku zmiany sprzedawcy, o ile istnieje jakikolwiek system, dane wymagane przez sprzedawców i OSD do realizacji zmiany sprzedawcy są gromadzone w arkuszach kalkulacyjnych typu Excel lub podobnych (np. w Austrii i Polsce) i przekazywane dalej pocztą elektroniczną. Przedstawienie tego przykładu nie ma na celu krytykowania stosowanych systemów, ale pokazanie praktycznego i taniego, jeśli nawet nie optymalnego rozwiązania, które zdaje egzamin, dopóki liczba zmian sprzedawców jest stosunkowo niewielka.

Dane pomiarowe są również często przekazywane pocztą elektroniczną, lecz z wykorzystaniem formatów takich jak PRODAT (np. w Finlandii).

Wymiana informacji związanych ze zmianą dostawcy rzadko jest regulowana przez prawo, jakkolwiek istnieją zazwyczaj zalecenia proceduralne (zwłaszcza w odniesieniu do odbiorców objętych profilem zużycia) wydawane przez krajowych regulatorów, jak również organizacje, stowarzyszenia i urzędy na szczeblu regionalnym i europejskim. W Finlandii, na przykład, organizacja branżowa wydała zalecenia proceduralne odnośnie komunikatów PRODAT. Ponieważ procedura ta nie podlega regulacji, nie ma mocy obowiązującej, lecz w większości przypadków wymiana informacji między DSO i dostawcami odbywa się przy użyciu komunikatów PRODAT. Jednak w Norwegii stosowanie PRODAT (i MSCONS) jest obowiązkowe i jest mocno osadzone w przepisach/postanowieniach ustawy dot. energii. Ponadto, szczegółowo uregulowana jest też treść tych komunikatów.

Przykład Wielkiej Brytanii

Zarówno rynek energii elektrycznej, jak i rynek gazu

korzysta z sieci informatycznych do przechowywania i przesyłania danych między użytkownikami w celu wspierania konkurencji. Na rynku energii elektrycznej dystrybutorzy zobowiązani są do przedstawienia Systemu Administrowania Punktami Pomiarowymi (ang. *Metering Point Administration System - MPAS*), który funkcjonuje jako centralny magazyn informacji pomiarowych (np. szczegółów technicznych i umownych). Dystrybutorzy są również odpowiedzialni za zapewnienie usługi i sieci, poprzez którą wszyscy dostawcy i ich agenci mogą przekazywać dane sobie nawzajem i do MPAS - usługa nazywa się Usługą Transferu Danych (ang. *Data Transfer Service - DTS*), a sieć - Sieć Transferu Danych (ang. *Data Transfer Network - DTN*). Dystrybutorzy energii elektrycznej zobowiązani są do zapewnienia tych usług i systemów zgodnie z warunkami nr 37 i 38 Standardowych Warunków Licencji na Dystrybucję Energii Elektrycznej (ang. *Standard Licence Conditions for the Distribution of Electricity*) oraz z paragrafami 12 i 13 MRA.

Podobne wymagania stawiane są dystrybutorom gazu, zapewnienie usługi i systemów do przechowywania i przekazywania informacji - warunek 31 Standardowych Warunków Licencji dla Dystrybutorów Gazu (ang. *Standard Licence Conditions for the Distribution of Gas*) wymaga, by była zapewniona i utrzymana Usługa Informacji o Punkcie Dostawy (ang. *Supply Point Information Service - SPIS*). Rozdział U Kodeksu Sieciowego (ang. *Network Code*) opisuje bardziej szczegółowo wymaganą usługę i sieć, łącznie nazywaną UK Link. Jest ona również nazywana Siecią Wymiany Infor macji (ang. *Information 'Xchange Network - IXN*).

Zarówno MPAS jak i SPIS są potrzebne do prowadzenia rejestru danych technicznych i/lub innych niezbędnych danych w celu ułatwienia dostaw energii elektrycznej lub gazu. Dane przechowywane w tych systemach powinny obejmować tożsamość sprzedawcy odpowiedzialnego za licznik, rodzaj zainstalowanego urządzenia pomiarowego oraz dokładny, indywidualny adres takiego obiektu (patrz: Standardowe Warunki Dystrybucji Energii Elektrycznej (ang. *Electricity Distribution Standard Conditions*)), warunek 37 2(a) oraz Standardowe Warunki Dystrybutorów Gazu (ang. *Gas Transporters Standard Conditions*), warunek 31 3(a)).

Rejestry te są prowadzone przez odpowiednich użytkowników poprzez przekazywanie danych o przepływach za pośrednictwem odpowiedniej sieci (np. DTN lub IXN). Takie przepływy zalecane są w Katalogu

Transferów Danych (ang. *Data Transfer Catalogue*) (patrz: warunek 37 Standardowych Warunków Licencji na Dystrybucję Energii Elektrycznej) oraz Instrukcji do UK Link (patrz: Rozdział U Kodeksu Sietowego).

Zgodnie z Warunkiem 37 2 (c) i (d) Standardowych Warunków Dystrybucji Energii Elektrycznej, MPAS musi dostarczać, terminowo i efektywnie, takie dane, jakie są wymagane w rozsądnych granicach przez któregośkolwiek sprzedawcę lub jego agenta, dowolną właściwą osobę zidentyfikowaną w BSC lub Porozumieniu Rozliczeniowym (ang. *Settlement Agreement*) dla Szkocji i/lub każdą uprawnioną osobę zidentyfikowaną w MRA oraz utrzymywać infolinię dla dowolnego sprzedawcy czy odbiorcy, właściwą dla jakichkolwiek obiektów będących w posiadaniu odbiorcy.

Standardowy Warunek 31 3(c), (d), i (e) Licencji dla Dystrybutorów Gazu wymaga, by dane przechowywane w SPIS były dostarczane terminowo i efektywnie zgodnie z wymaganiami odbiorcy, sprzedawcy (lub agenta stowarzyszonego) lub którejkolwiek innej osoby wymienionej w Kodeksie Sietowym oraz by funkcjonowała usługa - infolinia, z której mogą korzystać wszyscy odbiorcy danego sprzedawcy gazu.

Przykład Irlandii

ESB Networks opracowały aplikację, dzięki której uczestnicy rynku mogą pakować i przysyłać komunikaty rynkowe za pośrednictwem Internetu do operatora systemu pomiarowego - OSP (ang. *Meter Registration System Operator, MRSO*)/OSD, oraz do przesyłania i rozpakowywania komunikatów od OSP/OSD. Aplikacja ta jest określana jako Komponent Komunikacji Uczestników Rynku (ang. *Market Participant Communication Component, MPCC*).

Aplikacja pozwala na wykonywanie następujących czynności:

Pakowanie i wysyłanie komunikatów do Bramki Rynkowej (ang. *Market Gateway*).

Otrzymywanie i rozpakowywanie komunikatów z Bramki Rynkowej.

Ręczne tworzenie komunikatów o niewielkiej pojemności.

Przeglądanie komunikatów

Korzystanie z MPCC jest dobrowolne, innymi słowy uczestnicy rynku mogą opracować własną aplikację pod warunkiem, że będzie ona zgodna z odpowiednimi standardami, tj. Market XML Schema i RosettaNet.

Aplikację przygotowano przy użyciu produktu nazwanego Seebeyond. MPCC składa się z szeregu elementów Seebeyond - serwera eXpressway i pakietu OnRamp. Umożliwia to uczestnikom rynku pełne uczestnictwo w wymianach B2B.

Dla niektórych wymian B2B poprzez HTTPS elementy Seebeyond wykorzystują Apache Webserver. Rozwiązanie to zawiera również szereg formularzy sieciowych, dla których gospodarzem jest Apache Webserver.

Podstawowe informacje w bazie danych:

Nr identyfikacyjny wysyłającego

Nr identyfikacyjny odbierającego

Nr transakcji

Nr punktu pomiaru (ang. *Meter Point Reference Number*, MPRN)

Adres punktu pomiaru

Nr jednostki

Adres

Nr identyfikacyjny przedsiębiorstwa

Dane do kontaktu

Przykład Hiszpanii

System wymiany informacji został wdrożony przy użyciu procedur XML pod koniec ostatniego kwartału 2002 r. wśród głównych uczestników procesu zmiany sprzedawcy. Spółki dystrybucyjne są stronami odpowiedzialnymi za zarządzanie danymi na temat odbiorców przyłączonych do ich sieci.

Podstawowe informacje w bazie danych:

1. Kod punktu dostawy
2. Spółka dystrybucyjna
3. Lokalizacja punktu dostawy
4. Miasto
5. Prowincja
6. Stosowana taryfa (regulowana taryfa dla użytkownika końcowego lub taryfa dot. dostępu do sieci)
7. Napięcie
8. Uznane prawo do prolongaty
9. Uznane prawo dostępu
10. Maksymalna moc dopuszczalna
11. Profil zużycia
12. Licznik
13. Właściciel licznika
14. Data ostatniego odczytu
15. Dostępność kontrolera przełączenia mocy
16. Zużycie w poprzednim roku 1 7. Data ostatniej umowy
17. Data wygaśnięcia prawa do prolongaty

Odbiorcy mają dostęp do wszystkich powyższych informacji. Sprzedawcy mają dostęp jedynie do 2, 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Przykład Portugalii

Dane otrzymywane ze zdalnego odczytu liczników są wymieniane za pomocą zestandaryzowanych komunikatów elektronicznych między operatorem systemu dystrybucyjnego, a sprzedawcami. Funkcjonowanie komunikatów oraz systemów wspomagania danych jest przewidziane w dokumencie zawierającym wytyczne, zatwierdzonym przez ERSE.

W Kodeksie zatwierdzonym przez ERSE (stosunki handlowe oraz dostęp do sieci) zdefiniowany jest rodzaj

danych, które każdy uczestnik procesu zmiany sprzedawcy musi dostarczyć, oraz tych, które ma prawo otrzymać. W niedalekiej przyszłości wszelkie dane dotyczące zmiany sprzedawcy zostaną zestandaryzowane.

Podstawowe informacje w bazie danych:

Podstawowe informacje związane ze zmianą sprzedawcy obejmują: numer statutu uprawnionego odbiorcy, alfanumeryczny kod lokalizacji dostawy, zużycie, moc zakontraktowaną, datę zmiany sprzedawcy i dane do identyfikacji odbiorcy (tj. nazwę, adres i NIP). Inne szczególne informacje określone są w warunkach umowy na korzystanie z sieci i obejmują informacje techniczne o miejscu zużycia (moc maksymalna, charakterystyka urządzenia pomiarowego itd.)

Wszystkie wspomniane wyżej informacje są dostępne dla odbiorców i sprzedawców.

Przykład Szwecji

PRODAT jest stosowany dla komunikatów EDIFACT (Szwecja stosuje EDIEL). W bazie danych można znaleźć następujące informacje:

Nr identyfikacyjny EDIEL sprzedawcy

Nr identyfikacyjny EDIEL obszaru sieciowego

Nr identyfikacyjny regionu do obliczenia profilu zużycia

Nr identyfikacyjny uczestnika

Nazwa uczestnika

Adres uczestnika

Okres odczytu licznika

Data rozpoczęcia sprzedaży

Nr identyfikacyjny jednostki odpowiedzialnej za bilansowanie

Odniesienie do uprawnień

Data odczytu, przyłączenia, odłączenia i ponownego przyłączenia licznika

Odczyt licznika i data

Sposób pomiaru (i nr profilu)

Szacunkowa wartość okresowa (roczna)

Przedział czasu dla szacunkowej wartości okresowej

Dane, które będą udostępnione odbiorcom i dostawcom:

Odczyt licznika w chwili rozpoczęcia zakupu od nowego sprzedawcy oraz zużycie energii od ostatniego odczytu

Powód odczytu licznika

Informacje powinny być przekazywane odbiorcom w ciągu 15 dni.

2.4.2. Podstawowe informacje w bazie danych

Dane wymagane, zbierane i przechowywane w bazach danych sprzedawców i OSD w celu umożliwienia zmiany sprzedawcy, mogą w rzeczywistości obejmować: nazwę i adres pocztowy odbiorcy, indywidualny numer identyfikacyjny punktu pomiaru (np. Austria) i/lub numer punktu dostawy- który może obejmować wiele liczników (np. w Danii), rodzaj licznika, natężenie dopuszczalne bezpieczników, właściciela licznika, adres licznika, maksymalną moc zużytą lub dostarczoną, energię w określonym czasie (np. w ciągu 1 5 minut lub rocznie, zależnie od grupy odbiorców), okres fakturowania, sposoby płatności, sposób przesyłania faktury.

2.4.3. Informacje, które mają być udostępnione i które podlegają wymianie z odbiorcami i sprzedawcami

Sprzedawcy zazwyczaj wymagają: indywidualnych danych o zużyciu⁵¹ dla wszystkich zaopatrywanych odbiorców (dane możliwie jak najdokładniejsze), zagregowanych danych o wysokości zużycia wszystkich zaopatrywanych odbiorców (dane możliwie jak najdokładniejsze), numerów identyfikacyjnych punktów pomiarowych lub punktów dostawy, profili zużycia, poziomów napięć do określenia opłat systemowych, miesiąca/okresu/regularności odczytów licznika, danych o zużyciu z poprzedniego roku (do celów szacunkowych).

Dodatkowo informacjom tym mogą towarzyszyć rejestry przyłączeń, jak np. w Holandii.

2.5. Przeszkody w procesie zmiany sprzedawcy⁶⁾

PYTANIE:

Czy pobierane są opłaty za zmianę sprzedawcy?

Czy istnieją przepisy lub inne regulacje mające na celu wstrzymanie lub spowolnienie procesu zmiany sprzedawcy?

Czy zgłaszane są tzw. złe praktyki stosowane przez przedsiębiorstwa w celu wstrzymania lub spowolnienia procesu zmiany sprzedawcy?

Czy istnieją powody odmowy wyrażenia zgody na zmianę sprzedawcy?

Znaczenie zaległego zadłużenia w ocenie wniosku o zmianę sprzedawcy

2.5.1. Opłaty za zmianę sprzedawcy

W większości krajów OSD nie może pobierać oddzielnej opłaty za usługi rejestracji i usługi związane z bilansowaniem oraz za inne usługi związane ze zmianą sprzedawcy energii elektrycznej lub gazu. W konsekwencji zwykle nie pobiera się opłat za odejście/ zmianę lub odczyt licznika podczas zmiany sprzedawcy - albo ze względu na to, że OSD nie pobiera oddzielnej opłaty za odczyt licznika, gdyż zmiana ma miejsce w terminie odczytu licznika, albo dlatego, że w procesie zmiany akceptowane są pomiary szacunkowe. Oznacza to, że koszty zmiany rozkładane są w rzeczywistości na wszystkich odbiorców na rynku (jak wspomniano np. w przypadku Francji⁷⁾ i Norwegii).

Istnieją jednak wyjątki. Najbardziej rozpowszechniona jest sytuacja, kiedy odbiorca musi zapłacić odszkodowanie dotychczasowemu sprzedawcy, jeśli poprzez zmianę zostaje wypowiedziana umowa na czas określony (np. w Holandii - ale również w innych krajach jest to uznawane za koszt zmiany sprzedawcy). Inny wyjątek dotyczy dodatkowego odczytu licznika. Na przykład, na fińskim rynku energii elektrycznej OSD nie może pobierać opłaty za odczyt licznika, jeśli od ostatniej zmiany dostawcy przez odbiorcę minął przynajmniej rok, lecz w innych przypadkach może pobrać opłatę za odczyt (aczkolwiek często zamiast odczytu akceptowana jest wartość szacunkowa).

Większość krajów zabrania lub zamierza zabronić, wprost lub pośrednio, stosowania bezpodstawnych warunków lub ograniczeń, które w oczywisty sposób ograniczają konkurencję na rynku energii elektrycznej i gazu. Tak więc zwykle zabrania się OSD, dotychczasowym sprzedawcom oraz innym stronom, pobierania innych opłat, które w oczywisty sposób mają ograniczać zmianę sprzedawcy.

2.5.2. Zasady lub przepisy mające na celu wstrzymanie lub spowolnienie procesu zmiany sprzedawcy

Zazwyczaj prawodawstwo w zakresie rynku energii elektrycznej i gazu wymaga, by ceny i warunki korzystania z sieci oraz kryteria ich ustanawiania były sprawiedliwe i nie dyskryminowały żadnego z użytkowników sieci. Tym niemniej często zachowanie OSD

uważa się za rażąco dyskryminujące.

Regulacje proceduralne i praktyki mogą spowolnić proces zmiany. Jednym z takich czynników (zauważonych np. na włoskim rynku energii) jest okres wypowiedzenia umowy określony w umowie sprzedaży oraz czas trwania procedur niezbędnych do uzyskania dostępu do sieci. Wymóg, by odbiorcy uregulowali zadłużenie przed zmianą sprzedawcy (patrz punkt 2.5.5. poniżej, na temat zadłużeń); można również uznać za spowalnianie procesu zmiany, podobnie jak brak systemu elektronicznej wymiany danych (np. w Rumunii dla odbiorców energii elektrycznej), który mógłby przetwarzać informacje o znacznej liczbie zmian sprzedawcy. Jeszcze innym czynnikiem spowalniającym zmianę sprzedawcy (np. w Turcji) jest potrzeba dokonania odczytu licznika przed realizacją zmiany.

Nie należy jednak zapominać, że główna przeszkoda dla zmiany sprzedawcy może znajdować się poza samymi procedurami zmiany sprzedawcy i wiązać się z takimi czynnikami jak „niskie” taryfy regulowane (np. we Francji lub Rumunii) oraz brak płynności po stronie podażowej rynku (np. na Węgrzech).

Przykład Węgier

Większość mocy wytwórczych jest kontrolowana przez publiczne przedsiębiorstwo obrotu hurtowego energii elektrycznej poprzez długoterminowe kontrakty na zakup energii (ang. *long-term power purchase agreements* - PPA). PPA mają na celu zapewnienie wystarczających mocy dla publicznych odbiorców energii elektrycznej (przedsiębiorstwo obrotu hurtowego ma obowiązek zaopatrywania publicznych sprzedawców, którzy z kolei mają obowiązek zaopatrywania nieuprawnionych odbiorców energii elektrycznej). PPA (i rynek regulowany) wchłaniają większość wytwarzanej energii, pozostawiając niewielkie ilości dostępne na wolnym rynku.

2.5.3. „Złe” praktyki stosowane przez przedsiębiorstwa w celu wstrzymania lub spowolnienia procesu zmiany sprzedawcy

Wspólne formaty komunikatów, jak komunikaty PRODAT, platformy zmiany sprzedawcy, jak wspomniano w punkcie 2.4., oraz platformy zakupów internetowych nie są stosowane w całej Europie ani nawet w tych krajach, które takie narzędzia posiadają. W tej sytuacji procedury zmiany sprzedawcy mogą trwać znacznie dłużej (do kilku tygodni) niż potrzeba i może wystąpić (jak zauważono np. w Rumunii) niemożność przetwarzania dużej liczby zmian. Istnieją również inne problemy komunikacyjne, jak widać na przykładzie Szwecji.

Przykład Szwecji

Czasami występują problemy z komunikacją między sprzedawcami energii elektrycznej a dystrybutorami. Takie problemy w komunikacji powstają często, gdy brakuje niektórych informacji o odbiorcy lub gdy spółka energetyczna i spółka dystrybucyjna nie posiadają tych samych informacji o odbiorcy.

Struktura dotychczasowych taryf łączących dystrybucję i ceny energii w jeden pakiet może również opóźnić zmianę sprzedawcy, ponieważ zmiana (polegająca na podziale pakietu cenowego) może w efekcie oznaczać wyższą cenę łączną (cena energii elektrycznej + cena dystrybucji), nawet jeśli konkurencyjna oferta cenowa na energię byłaby niższa od obecnej.

Operatorzy sieci dystrybucyjnej mogą również wymagać niepotrzebnych informacji lub dokumentów (np. we Włoszech) oraz (również we Włoszech) sprzedawcy zasiedziali (oraz inne strony) mogą rozpowszechniać mylące informacje wśród odbiorców indywidualnych poprzez własne kanały komunikacyjne lub poprzez media. Sprzedawcy mogą również opóźniać przesłanie ostatecznego rozliczenia do odbiorców, którzy chcą zmienić sprzedawcę.

Istnieją również niejednolite praktyki w zakresie podziału kosztów między sprzedawcami a operatorami sieci, jak przedstawiono w przykładzie Finlandii.

Przykład Finlandii

Niektórzy operatorzy sieci lub przedsiębiorstwa zewnętrzne obsługujące wymianę informacji z ramienia operatora sieci pobierają opłaty od sprzedawcy za komunikaty EDIEL. Koszty te mogą być tak wysokie, że sprzedawcom nie opłaca się przyjmować jednego lub nawet kilku nowych odbiorców spoza własnego obszaru sprzedaży obowiązkowej. To jeden z powodów niechęci sprzedawców do składania ofert odbiorcom. Innym problemem jest to, że nie wszyscy sprzedawcy czy operatorzy sieci stosują takie same numery identyfikacyjne punktów odbioru. Spowalnia to płynny przebieg procedur wdrażanych przez operatorów sieci i sprzedawców, ponieważ numery identyfikacyjne muszą być sprawdzane kilkakrotnie.

Brak bezstronności może również ujawniać się na inne sposoby, jak widać choćby na przykładzie Norwegii i Polski.

Przykład Norwegii

Istnieją przykłady łamania przepisów o bezstronności spółki sieciowej (faworyzowanie dotychczasowego monopolisty) w celu odzyskania odbiorców, którzy przeszli do nowego, niezależnego sprzedawcy. Istnieją również przykłady spółek sieciowych, które niechętnie przekazują sprzedawcy numery identyfikacyjne punktów pomiarowych swych odbiorców, gdy sprzedawca jest upoważniony przez odbiorcę do uzyskania takiego numeru od OSD.

Przykład Polski

Szczególny niepokój budzą obecnie następujące trzy czynniki:

Wysokie wymagania techniczne dystrybutorów odnośnie liczników i systemów transmisji danych

Renegocjacje warunków umów z odbiorcami taryfowymi chcącymi zmienić sprzedawcę w celu „przechwycenia” ich przez dotychczasowego lokalnego dystrybutora

Przedłużone i nieprzejrzyste (dla odbiorców) „formalne procedury przy zmianie dostawcy” stosowane przez dystrybutorów

2.5.4. Powody odmowy wyrażenia zgody na zmianę sprzedawcy

Jednym z głównych powodów odmowy wyrażenia zgody na zmianę sprzedawcy jest to, że odbiorcę wiąże umowa na czas określony. To uzasadniony powód do odmowy, jednak oczywiste jest (np. we Francji i Finlandii), że niektórzy odbiorcy nie są świadomi statusu swojej obecnej umowy i dokonują zmiany sprzedawcy, by wkrótce potem dowiedzieć się, że muszą zapłacić odszkodowanie za zerwanie umowy zawartej na czas określony z dotychczasowym sprzedawcą.

Inne przyczyny obejmują zadłużenie odbiorcy (patrz punkt 2.5.5.), manipulacje przy licznikach (np. we Francji), nieprzestrzeganie harmonogramów określonych w procedurze zmiany (np. w Wlk. Brytanii), jednoczesne złożenie licznych wniosków o zmianę (np. we Francji), zawiadomienia (treść komunikatów) niezgodne z przepisami (np. w Norwegii, gdzie w konsekwencji spółka może odmówić zmiany sprzedawcy), naruszenie zasad zmiany

sprzedawcy i dostępu do sieci (np. w Portugalii) oraz fakt, że dotychczasowy sprzedawca może po prostu mieć prawo do sprzeciwienia się przejściu odbiorcy do innego sprzedawcy (np. w Wlk. Brytanii).

Przykład Wielkiej Brytanii

Zarówno na rynku energii elektrycznej jak i gazu dopuszczalne jest, by dotychczasowy sprzedawca wyraził sprzeciw wobec przejścia odbiorcy do innego sprzedawcy. Na rynku energii elektrycznej okoliczności i stosowane procesy można znaleźć w MRA, paragraf 16. Dotychczasowy sprzedawca może się sprzeciwić z następujących powodów:

W odniesieniu do obiektów krajowych, jeśli:

- I) poprzedni sprzedawca zawiadomił odbiorcę na piśmie o płatnościach zaległych dłużej niż 28 dni przed złożeniem zawiadomienia o zmianie sprzedawcy (ang. *change of supplier* - CoS); lub
- II) poprzedni sprzedawca uważa, że umowa, którą zawarł z odbiorcą, nie wygasła ani nie wygaśnie w dniu lub przed proponowaną datą rozpoczęcia nowych dostaw (ang. *supply start date* - SSD); lub
- III) nowy sprzedawca kontaktuje się z poprzednim sprzedawcą i obaj dochodzą do wniosku, że wniosek CoS został sporządzony błędnie; lub
- IV) odbiorca kontaktuje się z dotychczasowym sprzedawcą, aby go poinformować, że nie zawarł umowy z nowym sprzedawcą; lub
- V) we wniosku CoS nie znalazła się prośba o zarejestrowanie w dniu SSD wszystkich właściwych punktów pomiarowych.

W odniesieniu do obiektów poza granicami kraju, jeśli:

- I) pozwalają na to warunki umowy (z wyłączeniem umowy domniemanej); lub
- II) nowy sprzedawca kontaktuje się z poprzednim sprzedawcą i obaj dochodzą do wniosku, że wniosek CoS został sporządzony błędnie; lub
- III) we wniosku CoS nie znalazła się prośba o zarejestrowanie w dniu SSD wszystkich właściwych punktów pomiarowych.

Standardowe Warunki Licencji na Sprzedaż Gazu (ang. *The Standard Licence Conditions for the Supply of Gas*) zezwalają dotychczasowemu sprzedawcy na wyrażenie sprzeciwu wobec transferu odbiorcy w następujących okolicznościach:

W odniesieniu do obiektów krajowych, jeśli:

- I) odbiorca, który chce zmienić sprzedawcę, został powiadomiony na piśmie o płatnościach zaległych dłużej niż 28 dni; lub
- II) nowy sprzedawca zgadza się z posiadaczem koncesji, że ten wnioskował o zmianę przez pomyłkę

W odniesieniu do obiektów poza granicami kraju, jeśli:

- I) pozwalają na to warunki umowy; lub
- II) nowy sprzedawca zgadza się z posiadaczem licencji, że ten wnioskował o zmianę przez pomyłkę; lub
- III) odbiorca, który chce zmienić sprzedawcę, został powiadomiony na piśmie o płatnościach zaległych dłużej niż 28 dni - dla umów zawartych przez dotychczasowego sprzedawcę z odbiorcą przed 1 stycznia 2004 r.

2.5.5. Znaczenie zaległego zadłużenia w ocenie wniosku o zmianę sprzedawcy

Z reguły każde „zadłużenie” jest traktowane tak samo, bez względu na to, czy odbiorca zmienia (lub zamierza zmienić) sprzedawcę, czy nie. Jednak zły płatnik może w pewnych przypadkach zostać zmuszony do przedstawienia zabezpieczenia (np. płatność z góry) lub (jak w Wlk. Brytanii) może stracić możliwość odejścia od obecnego sprzedawcy do czasu uregulowania zadłużenia. W niektórych krajach, np. w Luksemburgu, nie istnieją jeszcze prawne uregulowania dotyczące tej kwestii. Dotychczas uregulowane rozwiązania przedstawione są poniżej:

Przykład Francji

Długi zaciągnięte przez odbiorców nie mogą opóźnić zmiany sprzedawcy i muszą być uregulowane zgodnie ze standardowymi przepisami handlowymi.

Przykład Wielkiej Brytanii

W przypadku odbiorców w gospodarstwach domowych, gdy faktura pozostaje nieuregulowana przez 28 lub więcej dni, sprzedawca może zablokować realizację transferu. Dla odbiorców komercyjnych jest to kwestia uregulowań umownych.

Przykład Irlandii

Z powodu zadłużenia dotychczasowy sprzedawca nie

może powstrzymać odbiorcy przed przejściem do innego sprzedawcy.

Przykład Włoch

Istnienie zaległych płatności nie ma wpływu na proces zmiany. Po zakończeniu procesu zmiany poprzedni sprzedawca może uruchomić zwykłe postępowanie prawne w celu zmuszenia odbiorcy do uregulowania długów.

Przykład Litwy

Sprzedawca ma prawo odstąpienia od podpisania umowy z nieuczciwym lub niewypłacalnym klientem.

Przykład Norwegii

Zaległe płatności nie mogą wstrzymać zmiany sprzedawcy. Jednak sprzedawca może sprawdzić zdolność kredytową odbiorcy przed zawarciem umowy i przesłać zawiadomienie (komunikat EDIEL, PRODAT) do OSD. Może on odrzucać odbiorców nie posiadających zdolności kredytowej.

Przykład Polski

Kolejność i zasady spłaty długu względem sprzedawcy i dystrybutora nie są określone. W efekcie sprzedawcy nie są zainteresowani podejmowaniem ryzyka związanego z zawarciem umowy z odbiorcami, którzy mają kłopoty z płynnością finansową.

Przykład Portugalii

W uregulowaniach prawnych mających na celu uwolnienie rynku dla odbiorców niskiego napięcia o mocy przyłączeniowej do 41,4 kW stwierdzono, że istnienie zadłużenia wobec sprzedawcy regulowanego uniemożliwia zmianę sprzedawcy. Istnienie zadłużenia w warunkach wolnorynkowych nie powstrzymuje odbiorcy przed zmianą sprzedawcy.

Przykład Rumunii (energia elektryczna)

Jeśli odbiorca uprawniony zdecyduje się nazmianę sprzedawcy, musi uregulować wszystkie długi (lub nowy sprzedawca musi wyrazić zgodę na ich przejęcie) przed wejściem w życie nowej umowy.

Przykład Słowacji

Na mocy prawa zaległe płatności muszą być uregulowane przed zmianą sprzedawcy.

Przykład Słowenii

Przed zmianą sprzedawcy odbiorca musi spłacić wszelkie zadłużenie wobec swojego obecnego sprzedawcy. Jeśli odbiorca dotrzyma wszystkich swych zobowiązań umownych (spłata zadłużenia), sprzedawca jest zobowiązany wyrazić zgodę na zmianę.

Przykład Szwecji

Sprzedawcy energii elektrycznej często sporządzają raporty zadłużeń, aby sprawdzić sytuację ekonomiczną odbiorcy. Jeśli sprzedawcy stwierdzą, iż odbiorca nie jest w stanie regulować swych rachunków, mają prawo odmówić zawarcia umowy z takim odbiorcą.

Przykład Turcji

Odbiorca z zaległymi płatnościami nie może zmieniać sprzedawcy.

Tabela 5a. Przeszkody w procesie zmiany sprzedawcy

	Opłaty za zmianę sprzedawcy	Zasady lub przepisy mające na celu wstrzymanie lub spowolnienie procesu zmiany sprzedawcy	Zgłoszone „złe” praktyki stosowane przez spółki w celu wstrzymania lub spowolnienia procesu zmiany sprzedawcy	Powody odmowy wyrażenia zgody na zmianę sprzedawcy
Austria	brak	OSD nie ma obowiązku przekazywania nowemu sprzedawcy informacji o odbiorcy (tj. nr identyfikacyjnego punktu pomiarowego)	brak rozdziału OSD od sprzedawcy może prowadzić do faworyzowania dotychczasowego sprzedawcy	ważna umowa
Dania	brak	brak	energia elektryczna: problem z uzyskaniem danych o zużyciu od jednego z przedsiębiorstw zasiedziałych (DERA pilnie obserwuje ten problem)	brak
Estonia	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych

Finlandia	OSD może pobrać opłatę za dodatkowy odczyt licznika, jeśli od poprzedniej zmiany sprzedawcy przez odbiorcę nie minął pełny rok	brak kompleksowej kontroli, czy działania OSD są nie-dyskryminujące. OSD może pobrać opłatę za dodatkowy odczyt licznika, jeśli od poprzedniej zmiany dostawcy przez odbiorcę nie minął pełny rok	nie wszyscy operatorzy sieci i sprzedawcy detaliczni stosują komunikaty PRODAT. Czasem komunikaty są opóźnione o całe tygodnie. Stare struktury taryfowe łączące ceny dystrybucji i energii w jednym pakiecie	ważna umowa (jednak niektórzy odbiorcy nie są świadomi statusu swojej obecnej umowy i zmieniają sprzedawcę, a potem dowiadują się, że muszą płacić odszkodowanie za zerwanie umowy na czas określony z dotychczasowym sprzedawcą); dług bez zabezpieczenia
Francja	tak, za drugą zmianę sprzedawcy (prawo do wdrożenia wkrótce)	gaz: wniosek o zmianę sprzedawcy musi być podpisany przez odbiorcę i może być wymagany przez OSD	brak	ważna umowa, odmowa OSD z uwagi na wcześniejsze żądanie zmiany sprzedawcy lub manipulowanie przy liczniku
Wielka Brytania	brak	sprzedawcy mogą wstrzymać zmianę wnioskowaną przez odbiorcę, na którego koncie jest znaczne zadłużenie	brak	dług; warunki umowne (odbiorcy komercyjni); przekroczenie harmonogramów; oba rynki energii dają dotychczasowemu sprzedawcy możliwość sprzeciwu wobec zmiany sprzedawcy
Węgry	brak	brak płynności po podaźowej stronie rynku	brak danych	brak danych
Irlandia	brak	brak	jeszcze brak	na podstawie błędnego transferu
Włochy	brak	termin ostateczny na zawiadomienie określony w umowie. Czas trwania procedur niezbędnych do uzyskania dostępu do sieci	gaz: odnotowano przypadki sprzeciwu ze strony niektórych OSD ws. dostępu do sieci oraz rozpowszechniania przez zasiedziałych sprzedawców informacji wprowadzających w błąd odbiorców	brak
Łotwa	brak danych	brak danych	brak danych	brak danych
Litwa	brak	brak	brak	dług; gaz: limity dla sprzedawców z Rosji

Tabela 5b. Przeszkody w procesie zmiany sprzedawcy

	Opłaty za zmianę sprzedawcy	Zasady lub przepisy mające na celu wstrzymanie lub spowolnienie procesu zmiany sprzedawcy	Zgłoszone „złe” praktyki stosowane przez spółki w celu wstrzymania lub spowolnienia procesu zmiany sprzedawcy	Powody odmowy wyrażenia zgody na zmianę sprzedawcy
Holandia	odszkodowanie za zerwanie umowy na czas określony	brak danych	wiele wniosków o zmianę sprzedawcy, odrzuconych za pierwszym razem	ważna umowa

Norwegia	brak	brak	brak bezstronności OSD przy odzyskiwaniu odbiorców, którzy chcą przejść do nowego, niezależnego sprzedawcy; OSD niechętnie przekazują sprzedawcom nr identyfikacyjny punktów pomiarowych odbiorców	jeśli zawiadomienia (komunikaty EDIEL/PRODAT) są niezgodne z przepisami, OSD może odmówić przełączenia; sprzedawca zostanie o tym poinformowany i powinien skorygować błędy; sprzedawca może odrzucić odbiorcę, który nie jest wypłacalny
Polska	brak	niekorzystne zasady bilansowania narzucane przez dystrybutorów odbiorcom zmieniającym sprzedawcę	techniczne wymagania dystrybutorów; renegocjacje warunków umowy z odbiorcami taryfowymi, którzy chcą zmienić sprzedawcę; przedłużone i nieprzejrzyste procedury zmiany sprzedawcy	dług
Portugalia	brak	brak	brak	dług u sprzedawcy regulowanego i inne przypadki nieprzestrzegania przepisów o zmianie sprzedawcy
Rumunia (energia elektryczna)	opłata za odczyt licznika przy zakończeniu umowy; opłata za zawarcie nowej umowy sprzedaży	odbiorca nie może zmienić sprzedawcy dopóki nie ureguluje zadłużenia u poprzedniego sprzedawcy (Uwaga: w przypadku gazu odbiorca nie musi uregulować całego długu przed dokonaniem zmiany); taryfy regulowane, jeśli są zbyt niskie; brak systemu elektronicznej wymiany danych	biurokracja przy braku elektronicznej wymiany danych i braku możliwości zawierania umów przez Internet	dług
Słowacja	brak	brak	brak	dług
Słowenia	brak	maksymalny czas na zmianę grup bilansowania to 30 dni	brak	dług
Hiszpania	brak	brak	brak danych	dług, lecz dopiero po prawomocnym orzeczeniu sądowym
Szwecja	brak	brak	czasem problemy komunikacyjne między sprzedawcami i dystrybutorami energii elektrycznej	dług

Turcja	brak	wymóg dokonania odczytu licznika (przed dokonaniem zmiany sprzedawcy)	sprawdzenie, czy odbiorca jest uprawniony poprzez sprawdzenie wysokości zagregowanego zużycia	sprzedawca odmawia zawarcia umowy z odbiorcą w przypadku istnienia niezapłaconych należności

2.6. Plany i programy mające usprawnić i ułatwić zmianę sprzedawcy

PYTANIE:

Jeśli istnieją projekty lub konkretne plany opracowania procedur zmiany sprzedawcy, prosimy o opisanie ich w skrócie w tym miejscu

Wiele krajów na chwilę obecną zakończyło wdrażanie procedur zmiany sprzedawcy. W większości przypadków dalsze zmiany w tych procedurach, jakkolwiek prawdopodobne, nie zostały jeszcze zaplanowane i zależą od przyszłej oceny sytuacji na zliberalizowanym rynku. W innych krajach plany dot. procedury zmiany sprzedawcy znajdują się w trakcie opracowywania. Plany, które są znane, podsumowano poniżej:

Przykład Austrii

Istnieje plan rozwoju elektronicznej bazy danych numerów identyfikacyjnych punktów pomiarowych oraz plan opracowania elektronicznego/automatycznego procesu zmiany sprzedawcy.

Przykład Finlandii

Przejrzystość cen

Przedłożono propozycję szczegółowego systemu informacji cenowej on-line z możliwością porównywania cen (na rzecz gospodarstw domowych i małych przedsiębiorstw), prowadzonego przez Urząd ds. Rynku Energii (ang. *Energy Market Authority*). Następnym krokiem będzie rozwój samego systemu, aby umożliwić sprzedawcom detalicznym wprowadzanie informacji cenowych bezpośrednio do bazy danych i przygotowanie strony internetowej wraz ze wszystkimi aplikacjami informatycznymi, tak by do końca 2005 r. serwis do porównywania cen był dostępny dla odbiorców.

Projekt dot. funkcjonowania rynku energii elektrycznej

Pewne sugestie wniesiono w związku z wdrożeniem projektu na potrzeby własne. Urząd ds. Rynku Energii

rozważa zaproponowanie Ministerstwu Handlu i Przemysłu wdrożenie nowego prawodawstwa w sprawie komunikatów PRODAT. Faktury za energię elektryczną zawierają bardzo szczegółowe dane, powodując dezorientację wśród odbiorców, gdyż niektórzy z nich nie znajdują podstawowych informacji potrzebnych do zmiany sprzedawcy. Na mocy ostatniej poprawki do ustawy o rynku energii elektrycznej (ang. *Electricity Market Act*) Urząd ds. Rynku Energii jest władny wydawać rozporządzenia odnośnie zawartości faktur. Temat ten zostanie poddany dalszym pracom, gdy Urząd będzie gotowy do opracowania nowych rozporządzeń w tej sprawie. Ponadto, w celu ujednoczenia praktyk, należy wyjaśnić sprawę podziału między sprzedawcę a operatora sieci kosztów w zakresie danych dot. rozliczeń i danych pomiarowych (zwłaszcza danych związanych z punktem odbioru). Na koniec należy zbadać możliwości odejścia w Finlandii od systemu „dostaw obowiązkowych”.

Przykład Francji

Trwają prace w „ramach struktury ramowej 2007” (gte/gtg 2007), w celu:

Skrócenia czasu trwania zmiany sprzedawcy;

Poprawy możliwości wielokrotnego dokonywania zmiany przez odbiorców;

Dokonania przeglądu „mechanizmów 2004” (gte/gtg 2004).

Przykład Wielkiej Brytanii

Program Transferu Odbiorcy (ang. *Customer Transfer Programme* - CTP) zajmuje się tymi sprawami, które odnoszą się do doświadczeń w zakresie zmiany sprzedawcy. CTP został stworzony w czerwcu 2003 r. po szczycie sektorowym; obejmuje sprzedawców, dystrybutorów, przedsiębiorstwa zajmujące się przesyłem i podmioty działające w branży, w tym podmioty zajmujące się monitorowaniem rynku energii, ELEXON, Ofgem i Gemserv. Program ten ma na celu badanie, zrozumienie i opracowanie zagadnień, z którymi styka się odbiorca, gdy chce zmienić sprzedawcę. Przez ostatnie dwa lata CTP realizował obszerne zadanie identyfikowania problemów i analizy przyczynowej oraz wystąpił z szeregiem propozycji

zmian w sektorze.

Przykład Włoch

W 2005 r. regulator uruchomił działalność monitoringową w celu zbadania rzeczywistych warunków na rynku energii elektrycznej i warunków konkurencji. Oczekuje się, że proces zmiany sprzedawcy zostanie ułatwiony również przez promowanie liczników zdalnie sterowanych.

Przykład Norwegii

W tym roku [2005] zostanie zrewidowane rozporządzenie w sprawie pomiarów i rozliczeń itp. Jednym z celów planowanej zmiany jest skrócenie czasu trwania zmiany sprzedawcy z trzech do dwóch tygodni, jak również umożliwienie dokonywania zmiany sprzedawcy w dowolnym dniu tygodnia (obecnie zmiana musi nastąpić w poniedziałek, w związku z zasadami i procedurami rozliczeniowymi).

Ponadto istnieją plany uproszczenia dostępu sprzedawców do indywidualnych numerów identyfikacyjnych punktów pomiarowych, co dotąd stanowiło problem (odbiorcy nie zawsze chętnie go udostępniają, gdy jest potrzebny).

Istnieją również plany sprawdzenia, czy można jeszcze bardziej skrócić czas trwania procesu zmiany sprzedawcy. Jedną z możliwości jest dostarczenie przez odbiorcę odczytu licznika wraz z umową itp. tak by OSD nie musiał się kontaktować z odbiorcą w celu dokonania odczytu. Przyspieszy to proces zmiany sprzedawcy.

Przykład Polski

Na początku 2005 r. międzyresortowy Zespół ds. Polityki Energetycznej powołał Zespół ds. Rozwiązań Systemowych Rynku Energii Elektrycznej (Zespół ds. RSREE). Jednym z głównych celów Zespołu ds. RSREE jest usunięcie przeszkód w dostępie do sieci oraz przy zmianie sprzedawcy. Główne zadania obejmują:

nowe zasady bilansowania, nie dyskryminujące odbiorców TPA,

określenie podmiotów, które będą odpowiedzialne za nowe działania w zakresie procesu zmiany sprzedawcy, np. administrowanie danymi, odczyt liczników i

fakturowanie, itp.,

wdrożenie powszechnie obowiązujących procedur zmiany sprzedawcy.

Przykład Portugalii

Po spełnieniu warunku pełnego uwolnienia rynku, zmiana sprzedawcy będzie realizowana przez spółkę dystrybucyjną zgodnie z warunkami regulowanymi, zatwierdzonymi przez ERSE. W myśl nowej procedury zmiany sprzedawcy, nowy sprzedawca będzie się kontaktować w imieniu odbiorcy ze spółką dystrybucyjną (z wyjątkiem sytuacji, gdy odbiorca chce zawrzeć umowę dwustronną z wytwórcą energii lub sprzedawcą zagranicznym). Warunki pomiarowe będą takie same jak opisano poprzednio, z wyjątkiem odbiorców przyłączonych do sieci niskiego napięcia z mocą przyłączeniową do 41,4 kW, dla których odczyty będą pobierane dwa razy w roku. Dokonywanie szacunków zużycia będzie się odbywać na warunkach określonych w Kodeksie Stosunków Handlowych (ang. Commercial Relations Code). W przypadku gospodarstw domowych będą stosowane wartości szacunkowe.

Przykład Rumunii (energia elektryczna)

W maju 2005 r. ANRE opublikował Procedurę Zmiany Sprzedawcy (ang. *Customer Switching Procedure*). Celem dalszego poprawiania procedury jest usunięcie większości barier utrudniających zmianę sprzedawcy.

Przykład Rumunii (gaz)

Trwają prace nad dostarczaniem informacji (tym, którym mogą one być potrzebne) na temat stopniowego uwalniania rynku oraz na temat potencjalnych korzyści dla odbiorców uprawnionych, wynikających z możliwości zmiany sprzedawcy.

Przykład Słowenii

System łatwiejszej wymiany danych będzie stanowić element składowy opracowywanego obecnie kodeksu pomiarowego.

Przykład Hiszpanii

Propozycja nowych uregulowań prawnych, nad którymi

toczą się zaawansowane prace, ułatwi zmianę sprzedawcy.

Przykład Szwecji

Problemy komunikacyjne w odniesieniu do procedur zmiany sprzedawcy da się ograniczyć, jeśli wszystkich odbiorców można będzie zidentyfikować na podstawie indywidualnego numeru identyfikacyjnego, takiego jak kod EAN. Stosowanie kodów EAN może już wkrótce stać się rzeczywistością. Może się wówczas okazać, że umowy z dystrybutorem i sprzedawcą będzie musiała podpisywać jedna osoba w gospodarstwie domowym. Obecnie tak się nie dzieje i czasem z tego powodu powstają trudności identyfikacyjne.

Przykład Turcji

Dzięki wprowadzeniu liczników zdolnych do przechowywania danych zostanie skrócony czas oczekiwania na zmianę sprzedawcy.

2.7. Poziom aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy

PYTANIE:

W jaki sposób jest mierzony i jakie są wyniki?

Czy istnieją wyznaczone docelowe poziomy aktywności?

2.7.1. Problem definicji i miarodajności porównań

Zmiana sprzedawcy jest zjawiskiem bardzo trudnym do zmierzenia. Termin „zmiana sprzedawcy” może odnosić się do: liczby punktów pomiarowych niezaopatrywanych już przez tego samego sprzedawcę; liczby odbiorców, którzy zmienili sprzedawcę; liczby odbiorców, którzy nie są już zaopatrywani przez sprzedawcę zasiedziałego (liczba ta nie obejmuje tych odbiorców, którzy wrócili do sprzedawcy zasiedziałego ze względu na lepszą ofertę cenową lubz innych przyczyn); liczby odbiorców, którzy weszli na rynek konkurencyjny poprzez przyjęcie taryfy innej niż regulowana, nawet jeśli nadal pozostają przy sprzedawcy zasiedziałym za cenę znacznie wyższą niż ta, która byłaby dostępna u innych sprzedawców; łącznej liczby zmian (w tym wielokrotne zmiany dokonywane przez tych samych odbiorców i powrót do pierwotnych sprzedawców); ilości energii niedostarczanej już przez zasiedziałych sprzedawców; liczby zmian poza grupę zasiedziałych sprzedawców (co znaczy, że zmiany sprzedawcy polegające na zmianie z jednego sprzedawcy zasiedziałego na innego nie są liczone), i tak dalej. Lista jest długa. W niektórych przypadkach liczba zmian może więc również obejmować te, które wynikają po

prostu ze zmiany miejsca zamieszkania lub pracy, nawet jeśli odbiorca przechodzi od jednego lokalnego sprzedawcy zasiedzialego do drugiego.

Aby sprawę jeszcze bardziej skomplikować, obliczenia liczby zmian mogą pochodzić z różnych źródeł, w tym od OSD, OSP, badań dotyczących sprzedawców, badań na temat odbiorców (z różnymi wielkościami i jakością grup reprezentatywnych), w tym ze źródeł potencjalnie stroniczych.

Ponadto, takie informacje mogą mieć charakter obowiązkowy (w takim przypadku wszystkie źródła muszą współpracować ze zbierającym dane - np. regulatorem) lub dobrowolny (wtakim przypadku źródła mogą być wykorzystane tylko częściowo); informacje mogą nie być zbierane w porównywalnych okresach roku lub w regularnych odstępach czasu; a osoby zbierające te informacje są rzadko świadome czynników wspomnianych powyżej, co może poważnie zniekształcić otrzymane wyniki. Przy prezentacji na ogół brakuje również wyjaśnień towarzyszących i często niejasny jest nie tylko sposób zebrania danych, lecz również zakresu - czy dane te dotyczą rynku energii elektrycznej, czy gazu, czy obu rynków oraz której grupy użytkowników (wg sposobu użytkowania).

Tabela 6. Zbieranie danych dotyczących zmiany sprzedawcy

Metody zbierania danych i sposób ich mierzenia	
Austria	E-Control raz w roku zbiera dane od operatorów systemów dystrybucyjnych
Dania	Spółka przesyłowa zbiera dane od spółek dystrybucyjnych
Estonia	brak danych
Finlandia	Regulator, VaasaEMG, badania ankietowe i inne prowadzone przez Fińskie Stowarzyszenie Energetyków (SENER), inne źródła
Francja	OSD przekazują regulatorowi dane statystyczne o zmianach sprzedawcy. Regulator publikuje co kwartał raport z badania rynku
Wielka Brytania	Badania odbiorców i dane z sektora
Węgry	Działania w zakresie zmiany sprzedawcy monitoruje regulator
Irlandia	MRSO mierzy poziomy aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy i regularnie przekazuje sprawozdania do Komisji Regulacji Energii (ang. <i>Comission for Energy Regulation</i>)
Włochy	brak danych
Łotwa	brak danych
Litwa	brak
Luksemburg	jeszcze nie są zbierane
Holandia	DTe monitoruje zmiany sprzedawcy na podstawie informacji z centralnego rejestru
Norwegia	Próbka 29 największych obszarów sieciowych (na ok. 130 obszarów dystrybucyjnych w całej Norwegii) składa co kwartał dane o zmianach sprzedawcy
Polska	Obliczane rocznie wg liczby odbiorców uprawnionych, którzy zmieniają sprzedawcę
Portugalia	Urząd regulacji opracowuje roczne raporty na temat ważniejszych wydarzeń w liberalizacji rynku energii elektrycznej - zawiera on pewne informacje o zrealizowanych zmianach sprzedawcy
Rumunia (energia elektryczna)	Energia elektryczna: planowane, Gaz: informacje o zmianach mierzonych udziałem procentowym wielkości zużycia odbiorców uprawnionych
Słowacja	brak danych

Słowenia	Regulator zbiera informacje o zmianie sprzedawcy, odnosząc się do udziału procentowego odbiorców uprawnionych oraz zużycia odbiorców, którzy dokonali zmiany, jako udziału procentowego w całkowitej wielkości zużycia odbiorców uprawnionych
Hiszpania	Regulator oblicza liczbę zmian sprzedawcy co kwartał
Szwecja	Szwedzki urząd statystyczny (ang. <i>Statistics Sweden</i>) zbiera co miesiąc informacje o zmianach sprzedawcy. Badania klientów przez TEMO dostarczają dodatkowe informacje co kwartał
Turcja	EMRA otrzymuje raport od spółki dystrybucyjnej (wyłącznie tureckiej) z danymi liczbowymi o odbiorcach. Dodatkowo istnieją raporty Centrum Rynkowych Rozliczeń Finansowych (ang. <i>Market Financial Settlement Center</i>)

Faktem zatem jest, brak spójnej definicji zmiany sprzedawcy oraz metody zbierania danych o zmianie sprzedawcy w krajach europejskich. Dlatego też nawet te kraje, które prowadzą takie pomiary, nie mogą łatwo porównać uzyskanych wyników.

2.7.2. Wyniki badania dotyczącego zmiany sprzedawcy z przykładami

Bardzo ograniczone wyniki uzyskane za pomocą kwestionariusza rozesłanego dla potrzeb niniejszego raportu zostały podsumowane w tabelach i przykładach⁸⁾. Mimo ograniczeń dostępnych danych jasne jest, że między krajami występują znaczne różnice w aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy oraz definicji zmiany sprzedawcy. Żadne z państw nie zgłosiło konkretnych wielkości docelowych poziomu aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy.

Przykład Wielkiej Brytanii

Wszystkim odbiorcom, w tym gospodarstwach domowym, konkurencja wśród sprzedawców przyniosła znaczne korzyści. Sprzedawcę zmieniło, już w przybliżeniu 50% gospodarstw domowych. Około 40% odbiorców zmieniło sprzedawcę poza grupę sprzedawców zasiedziały, zarówno na rynku energii elektrycznej, jak i gazu (niektórzy z tych odbiorców powrócili jednak do pierwotnego sprzedawcy), a poziom procentowy dokonywanych zmian jest wysoki i odznacza się stabilnością. Analiza Ofgem nie potwierdza obaw, że sprzedawcy mogą się bardziej koncentrować na utrzymaniu istniejących odbiorców niż na zdobywaniu nowych. Akwizycja w domach pozostaje jedną z najważniejszych metod przyciągania nowych odbiorców, chociaż coraz więcej odbiorców wykorzystuje Internet do uzyskania informacji o cenach. Wydaje się, że odbiorcy, którzy nie zmienili sprzedawcy, nie zrobili tego bo po prostu nie chcieli dokonać zmiany, a nie dlatego, że mają obawy związane z procesem przejścia do innego sprzedawcy. Niewykluczone też, że są nieświadomi istnienia możliwości zmiany sprzedawcy

i uzyskania oszczędności. Jednakże duża liczba odbiorców wchodzi na rynek po raz pierwszy: ponad 60% odbiorców zmieniających sprzedawcę robi to pierwszy raz.

Przykład Austrii

Według wyników badań przeprowadzonych w październiku 2004 r., liczba zmian sprzedawcy dokonana przez odbiorców energii elektrycznej i gazu wśród gospodarstw domowych wynosi 102 000 dla energii elektrycznej (2,8% tego rynku) oraz 20 000 dla gazu (1,6% tego rynku). Na rynku małych i średnich przedsiębiorstw liczby te wynoszą 90 000 dla energii elektrycznej (6,4%) oraz 1 400 dla gazu (3,4%). Na rynku połączonym liczby te wynoszą zatem 199 000 dla energii elektrycznej (3,9%) i 21 500 dla gazu (1,7%).

Przykład Danii

20% (wg wielkości dostaw) małych i średnich odbiorców gazu zmieniło sprzedawcę w pierwszym roku po uwolnieniu rynku.

Przykład Francji

5% (200 000) uprawnionych odbiorców zmieniło sprzedawcę.

Przykład Węgier

Do chwili obecnej sprzedawca został zmieniony przez odbiorców, których zużycie energii stanowi 24% całkowitego zużycia energii.

Przykład Włoch

Poziom aktywności w zakresie zmiany sprzedawcy w sektorze gazu (procentowy udział odbiorców, którzy zmienili swego dostawcę) od całkowitej liberalizacji (styczeń 2003 r.) został oszacowany przez regulatora na około 23% dużych konsumentów (ponad 200 000 m³/rok), 3% dla średnich konsumentów (między 5 000 a 200 000 m³/rok) i 1 % drobnych konsumentów (poniżej 5 000 m³/rok).

Przykład Norwegii

Przeprowadzono ponad 1,6 mln zmian sprzedawcy energii elektrycznej wśród gospodarstw domowych (w

tym powroty do pierwotnego sprzedawcy i wielokrotne zmiany dokonywane przez tych samych odbiorców). W sytuacji, gdy liczba odbiorców-gospodarstw domowych (punktów pomiarowych)-wynosi nieco ponad 2 miliony (2,5 mln punktów pomiarowych wśród wszystkich odbiorców), stanowi to znaczącą liczbę zmian. Liczba zmian dokonanych przez odbiorców komercyjnych wynosi w przybliżeniu 1 90 000.

Przykład Polski

W 2005 r. zaledwie 78 odbiorców energii elektrycznej zmieniło sprzedawcę (1 0% całkowitego zużycia). [W ORYGINALE BŁĘDNIĘ PODANO: „(10% uprawnionych odbiorców) - (10% of Eligible customers)"]

Przykład Portugalii

Do końca pierwszego kwartału 2005 r. około 7 500 odbiorców zmieniło sprzedawcę w ramach konkurencyjnego rynku (23% łącznego zużycia krajowego w roku 2001 w części kontynentalnej). Jednak niewielu z tych odbiorców zmieniło dostawcę od razu po wejściu na rynek konkurencyjny.

Przykład Rumunii (energia elektryczna)

31% (58) uprawnionych odbiorców zmieniło sprzedawcę.

Przykład Rumunii (gaz)

52% (65) uprawnionych odbiorców zmieniło sprzedawcę, co odpowiada 68,51% rynku pod względem ilości gazu (dane na maj 2005 r.).

Przykład Szwecji (energia elektryczna)

Według badań TEMO (badanie przeprowadzone zimą 2005 r.), 32% odbiorców energii elektrycznej wśród gospodarstw domowych zmieniło sprzedawcę, a 55% wykazało się aktywnością albo poprzez renegocjację umów, albo zmianę sprzedawcy.

Jednak czasami nie istnieje praktycznie żadna alternatywa dla zmiany sprzedawcy:

Przykład Węgier

Jeśli odbiorca uprawniony zechce opuścić rynek regulowany (na którym obowiązują regulowane taryfy) i chce kupować energię elektryczną na wolnym rynku, musi zmienić swojego publicznego sprzedawcę energii elektrycznej. (Publiczni sprzedawcy energii elektrycznej są zobowiązani do sprzedaży energii odbiorcom nieuprawnionym po cenach regulowanych, lecz nie wolno im sprzedawać energii elektrycznej po cenach wolnorynkowych odbiorcom uprawnionym.) Każdy odbiorca, który chce mieć wolną rękę w podpisywaniu umowy na warunkach i po cenach nieregulowanych przez państwo, musi zmienić sprzedawcę. Ponieważ publiczni sprzedawcy energii elektrycznej nie mogą obsługiwać odbiorców uprawnionych po cenach nieregulowanych, większość z nich podjęła decyzję utworzenia własnego przedsiębiorstwa obrotu, aby móc obsługiwać odbiorców na wolnym rynku. W wielu przypadkach zmiana sprzedawcy oznacza zmianę sprzedawcy publicznego na przedsiębiorstwo obrotu, należące do tego samego właściciela. W takich przypadkach (jeśli właścicielem sprzedawcy publicznego i przedsiębiorstwa obrotu jest ta sama spółka) zmiana sprzedawcy nie oznacza prawdziwej konkurencji.

W przeciwieństwie do powyższego przykładu, dostosowywanie cen sprzedawcy zasiedziałego może być czasem postrzegane jako bariera dla działalności rynkowej:

Przykład Finlandii

Do roku 2000 zaledwie 2% odbiorców energii elektrycznej zmieniło sprzedawcę. W 2002 r. liczba ta wzrosła do około 5%, a w 2004 r. - do około 11 % gospodarstw domowych. Biorąc pod uwagę udział umów negocjowanych z lokalnym sprzedawcą (sprzedawcą, na którym ciąży obowiązek dostawy), udział energii sprzedanej przez sprzedawcę nielokalnego lub przez sprzedawcę lokalnego na podstawie wynegocjowanych umów wyniósł w 2004 r. 30% dla gospodarstw domowych i 82% dla małych i średnich użytkowników komercyjnych. Udział ten stale wzrastał od 2001 r.

2.8. Inne zagadnienia ważne w procesie zmiany sprzedawcy

PYTANIE:

Istnienie regulowanych cen dla użytkownika końcowego

2.8.1. Istnienie regulowanych cen dla użytkownika końcowego

W odniesieniu do energii elektrycznej, jakkolwiek w większości krajów europejskich taryfy za dystrybucję i przesyłanie są w pewien sposób regulowane, cena samej energii elektrycznej w większości krajów nie jest regulowana dla odbiorców uprawnionych. Jest ona regulowana wyłącznie w stosunku do odbiorców, którzy jeszcze nie zmienili sprzedawcy ani nie weszli na wolny rynek poprzez przejście na konkurencyjne taryfy (np. Francja, Turcja, Rumunia, Hiszpania), lub w tych przypadkach, gdy ceny zostaną uznane za nieuzasadnione (np. w Holandii, gdzie istnieje możliwość regulowania, jeśli DTe uzna, że są one nieuzasadnione).

W Rumunii odbiorcy energii elektrycznej i gazu ziemnego mogą ponadto wrócić do taryf regulowanych, jeśli chcą, poprzez powrót do pierwotnego sprzedawcy/taryfy/OSD. W Irlandii Komisja Regulacji Energii reguluje wszystkie ceny dla użytkownika końcowego oferowane przez dotychczasowego monopolistę ESB Customer Supply.

Należy jednak pamiętać, że chociaż regulacja cen jest na ogół postrzegana jako środek zapobiegający nadmiernemu wzrostowi cen, to regulacje takie mogą w rzeczywistości skutkować (w sposób zamierzony lub nie) spadkiem cen do takich poziomów, które spowodują utratę marży przez konkurentów, a tym samym utratę zdolności do konkurowania na rynku. Na przykład na Litwie cena gazu ziemnego dla odbiorców regulowanych jest niższa niż dla odbiorców uprawnionych. W tej sytuacji odbiorcy uprawnieni żądają zmiany ich statusu na regulowany.

2.8.2. Dostawy obowiązkowe jako ograniczenie w procesie zmiany sprzedawcy

Jeśli konkurencyjne pola działania byłyby rzeczywiście takie same i jeśli odbiorcy pozostawaliby raczej ze sprzedawcami wybranymi przez siebie niż z tymi, do których zostali przypisani, można by dyskutować, czy na uwolnionych rynkach energii pozostałoby jeszcze sprzedawcy z urzędu. Rzeczywistość jednak wygląda inaczej. Ogólnie rzecz biorąc, nawet niekonkurencyjny sprzedawca może utrzymać odbiorców po prostu dlatego, że wysiłek odbiorcy związany ze zmianą sprzedawcy jest większy niż jakiegokolwiek realne korzyści wynikające ze zmiany. Podobnie niekonkurencyjny sprzedawca może zdobyć odbiorców z tej prostej przyczyny, że akurat mieszkają oni czy też wprowadzili się do obszaru jego działalności (ang. *incumbent area*) albo, nie wiedzą do kogo się przenieść lub nawet nie zdają sobie sprawy z tego, że mogą zmienić sprzedawcę.

Przykład Norwegii

Jeśli odbiorca nie posiada sprzedawcy, jest zaopatrywany przez lokalnego OSD jako pośrednika i w ten sposób płaci zazwyczaj wysokie, nieuregulowane ceny, jakkolwiek norweski regulator stwierdził, iż cenom takim można przyznać maksymalny pułap na czas kilku tygodni takich dostaw, do czasu, aż odbiorca zmieni sprzedawcę. Uważa się, że taka praktyka może (przynajmniej częściowo) rozwiązać powyższy problem.

Niektóre spółki również przekazują sprzedawcy lokalnemu/zasiedzialemu odbiorców nieposiadających umowy, by spełnić swój „obowiązek dostawy”. Ten sposób przechwytywania odbiorców jest niedopuszczalny, jako że to OSD, a nie podległa spółka powinien zaopatrywać takich odbiorców.

Przykład Finlandii

Podczas uwalniania rynku klienci nie byli zobowiązani do czynnego wyboru sprzedawcy. Zamiast tego, mieli możliwość pozostania przy swoim pierwotnym sprzedawcy z okresu przed uwolnieniem rynku i zakupu energii elektrycznej po cenach wg cennika publicznego (ang. *public listprices*), które sprzedawca detaliczny musi zapewnić klientom objętym obowiązkowymi dostawami.

W każdym koncesjonowanym obszarze sieci dystrybucyjnej działa jeden sprzedawca detaliczny energii elektrycznej, który ma obowiązek sprzedaży energii elektrycznej określonej liczbie odbiorców. Na mocy ostatniej poprawki do ustawy o rynku energii elektrycznej (ang. *Electricity Market Act*) klientami takimi są odbiorcy oraz inni użytkownicy energii elektrycznej, którzy posiadają bezpiecznik główny o natężeniu dopuszczalnym 3x63 A lub którzy kupują maksimum 100 000 kWh rocznie. Podmiotem, na który jest nałożony obowiązek dostawy jest sprzedawca detaliczny charakteryzujący się znaczną siłą rynkową w danym obszarze sieci dystrybucyjnej. Na początku 2005 r. takich sprzedawców detalicznych było 70.

---

¹⁾ Patrz tabela 1 - dane wg krajów.

²⁾ Patrz tabela 2 - dane wg krajów.

³⁾ W przypadku umów zawieranych przez Internet stosuje się specjalne warunki. Sprzedawca musi jednak otrzymać od odbiorcy numer identyfikacyjny punktu pomiaru, jak również datę urodzin lub numer identyfikacyjny podmiotu. Jest to potrzebne, by dostawca mógł udokumentować, że jest pełnoprawnym sprzedawcą dla danego odbiorcy.

⁴⁾ Więcej informacji - patrz tabela 2.

⁵⁾ +/- raz w roku dla odbiorców nie posiadających liczników oraz częściej dla odbiorców posiadających liczniki.

⁶⁾ Patrz tabela 5 - dane wg krajów.

⁷⁾ Od lipca 2005 r. (ustawa z dnia 13 lipca 2005 r. zmieniająca art. 49 ustawy z dnia 10 lutego 2000 r.) odbiorca płaci za zmianę sprzedawcy, przeważnie na rzecz OSD (z wyjątkiem odbiorców po raz pierwszy zmieniających sprzedawcę).

⁸⁾ Obszerniejsze dane są dostępne w VaasaEMC, oparte na innych badaniach.

Data publikacji: 19.01.2007

[Poprzedni](#)
[Następny](#)